

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ № 3**

**ДОТРИМАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В ДІЯЛЬНОСТІ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ**

**Збірник тез
круглого столу
(Київ, 6 грудня 2017 року)**

Київ 2017

УДК 351.745:342.72/73

Редакційна колегія:

Андрєєв Д.В., директор ННІ № 3 НАВС, доктор юридичних наук, доцент;
Комаринська Ю.Б., заступник директора ННІ № 3 НАВС з навчально-методичної та наукової роботи, к.ю.н., доцент;
Куліков В.А., завідувач кафедри організації охорони громадського порядку ННІ №3 НАВС, к.ю.н., доцент;
Радзівон С.М., доцент кафедри організації охорони громадського порядку навчально-наукового інституту № 3 НАВС, к.ю.н., доцент;
Сук А.В., старший науковий співробітник групи забезпечення навчального процесу ННІ № 3 НАВС, к.ю.н.

Рекомендовано до друку Вченою радою навчально-наукового інституту № 3 Національної академії внутрішніх справ від 27 грудня 2017 року (протокол № 12)

Матеріали подано в авторській редакції. Редакційна колегія не завжди поділяє висловлені позиції та не несе відповідальності за їх зміст.

ДОТРИМАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ [Текст] : збірник тез круглого столу (Україна, м. Київ, 6 грудня 2017 року): – К : Навч.-наук. інст. № 3 Нац. акад. внутр. справ, 2017. – 71 с.

УДК 351.745:342.72/73

Навчально-науковий інститут № 3 Національної академії внутрішніх справ, 2017

~ НАУКОВІ ДОПОВІДІ ~

Андреев Дмитро Володимирович, директор навчально-наукового інституту № 3 Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, доцент

~ ОСОБЛИВОСТІ КОМУНІКАЦІЙНИХ ПІДХОДІВ ДО ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ У РАЗІ ЗАЛУЧЕННЯ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ ~

Основною ознакою сучасної державної інформаційної політики, зокрема владної спроможності налагодити із суспільством дієву комунікацію, на думку науковців є її досить складний механізм реалізації, висока швидкість впровадження інформаційно-комунікаційних технологій та непрогнозований розвиток новітніх мас-медійних ресурсів. В першу чергу це відноситься до інтерактивних соціальних мереж, але в більшій мірі стосується Інтернет-ресурсів, оскільки всі означені процеси перебувають у стадії перманентного становлення [1, 54-56]. Проте електронних ЗМІ не залишають сумніву в їх соціальній значущості та визначальній ролі на шляху формування нового інформаційного суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій щодо ролі та особливості функціонування засобів масової інформації, зокрема Інтернет-ресурсів у налагодженні комунікації між поліцією та громадськістю дає підстави стверджувати, що динамічний розвиток і поширення впливу інформаційно-комунікаційних технологій у всіх сферах суспільного життя стає вагомим чинником, що призводить до зменшення впливу держави на розвиток вітчизняної інформаційної сфери.

У результаті глобальної інформатизації комунікаційно-правових відносин, центр регулювання інформаційної політики з політичної площини поступово зміщується у сферу ліберальних відносин. Особлива небезпека такої політики поетапного відсторонення держави від врегулювання проблемних питань розвитку інформаційних відносин полягає в тому, що нерегульованому ринку засобів масової інформації притаманні явища концентрації власності та монополізації, що у свою чергу (як це не парадоксально) часто призводить до обмеження свободи слова та плюралізму думок.

Ніклас Луман зазначає, що позитивний сенс легітимності влади – це набуття сили права завдяки рішенню, причому не тому, що в якомусь з історичних періодів було введено в ужиток засобом кодифікації ... – а тому,

що в будь-який час може бути змінено, так, що невикористання цієї можливості викликає її схвалення. Головним є те, що легітимність в принципі більше не ґрунтується на історичному посиленні, а розрахована на сучасні і майбутні можливості змін [2, 154].

Утворення, розвиток і функціонування інституту новітніх незалежних засобів масової інформації, в першу чергу – Інтернет-ресурсів є можливим за умови існування законодавчо закріплених гарантій прав індивідуума на збирання, оброблення, зберігання та поширення інформації, насамперед у мас-медіа, які у свою чергу мають правовий захист від законодавчо невмотивованого втручання у їхню діяльність органів влади.

Мова йде про надзвичайно широку сферу комунікативних відносин – «масову інформацію», яку Закон України «Про інформацію» визначає як таку, що поширюється з метою її доведення до необмеженого кола осіб. У свою чергу, цим актом надається визначення і «засобам масової інформації» як засобам, які призначені для публічного поширення друкованої або аудіовізуальної інформації. Вітчизняне законодавство визначає також основні напрями державної інформаційної політики, до яких відносить: забезпечення доступу кожного до інформації; забезпечення рівних можливостей щодо створення, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення, охорони, захисту інформації; створення умов для формування в Україні інформаційного суспільства; забезпечення відкритості та прозорості діяльності суб'єктів владних повноважень; створення інформаційних систем і мереж інформації, розвиток електронного урядування; сприяння міжнародній співпраці в інформаційній сфері та входженню України до світового інформаційного простору тощо [3].

Очевидно, що проблема правового регулювання інформаційних відносин, питання функціонування у суспільстві масової інформації та діяльності засобів її поширення в Україні не втрачає своєї актуальності з моменту проголошення державою незалежності й до сьогодні. Сучасні правовідносини у галузі засобів масової інформації регулюються низкою законів та підзаконних актів, які становлять відповідну ієрархічну систему, на верхівці якої знаходиться Основний Закон – Конституція України.

Стаття 34 Конституції України гарантує право кожного на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань. Зазначимо, що це право не є абсолютним, оскільки може бути обмежено законом в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку з метою запобіганням заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для

запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету і неупередженості правосуддя [4].

Потрібно зазначити, що діюча вітчизняна система законодавства у галузі масової інформації залишається досить складною, не надто досконалою та дещо морально застарілою. Власне, достатньо очевидно є проблема правовідносин, пов'язаних, зокрема, з розвитком новітніх засобів масової комунікації, перш за все Інтернет-ресурсів, та розвитком глобального інформаційного простору, загалом.

Водночас розвиток медіа у країнах, які притримувались принципів вільного ринку, призвів до виникнення протиріччя, яке набуло яскравого вираження наприкінці ХХ сторіччя. Вільна преса розцінювалася, як рушійна сила для поширення раціонального знання, але, як доводить досвід, ринкова конкуренція призвела до виникнення перших «баронів» вільної преси, що прагнули монополізувати інтелектуальний ринок. Тому тема державного втручання у діяльність преси, як ми бачимо, збуджувала чимало складних філософських дискусій. Різноманітні обґрунтування свободи друку, безумовно, містили спільні моменти [5, 38–37].

В ідеалі діяльність державних регуляторів мас-медійного простору має спрямовуватись на забезпечення громадських інтересів у сфері масової інформації. Власне, вітчизняна політика етатизму у регулюванні сфери масової інформації повинна базуватись на «трьох китах» суспільного інтересу: багатоманіття ЗМІ, врахування інтересів всіх суспільних груп щодо доступу до інформаційної продукції та недопущення монополізації. Однак, сьогодні очевидно є необхідність розроблення нових підходів щодо переосмислення принципів комунікаційної взаємодії поліції та громадськості за допомогою нових медіа, зокрема Інтернет ресурсів.

Список використаних джерел:

1. Проценко Д. Огляд підходів до регулювання нових конвергентних аудіовізуальних засобів масової інформації: міжнародний досвід [Текст] Д. Проценко Д. Тупчієнко. – К. : Організація з безпеки та взаємодії в Європі, 2012. – 110 с.
2. Луман. Н. Мировое время и история систем [Текст] / Никлас Луман; [Пер. В. Бакусева] // Логос. – 2004. – № 5. – С. 131–168.
3. Про внесення змін до Закону України «Про інформацію». [Текст] : Закон України від 13 січ. 2011 р. № 2938VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 32. – Ст. 313.
4. Конституція України [Текст] : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР // ВВР України. – 1996. – № 30. – ст. 141.

5. Кін Джон. Масмедіа і демократія [Текст] / Джон Кін ; [пер. з англ. О. Гриценко]. – К. : К.І.С., 1999. – 134 с.

Комаринська Юлія Борисівна, заступник директора навчально-наукового інституту № 3 Національної академії внутрішніх справ з навчально-методичної та наукової роботи, кандидат юридичних наук, доцент, підполковник поліції

~ ДОТРИМАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ, ПІД ЧАС ОГЛЯДУ МІСЦЯ ПОДІЇ ~

Огляд місця події є, в переважній більшості випадків першочерговою, невідкладною, криміналістично-інформативною, тактико-визначальною слідчою (розшуковою) дією. Саме від кваліфікованості та оперативності її проведення залежить подальше розслідування кримінального правопорушення.

Згідно ст. 237 КПК України, огляд – це слідча (розшукова) дія, що полягає у безпосередньому спостереженні й дослідженні його учасниками матеріальних об'єктів, які пов'язані із обставинами вчинення кримінального правопорушення, що проводиться з метою їх виявлення та фіксації.

Відповідно, під оглядом необхідно розуміти процесуальну діяльність слідчого, реалізуючи котру він за участю зазначених у законі осіб виявляє, безпосередньо сприймає, досліджує, оцінює і фіксує стан, властивості й ознаки матеріальних об'єктів, пов'язаних з подією, що розслідується, з метою з'ясування обставин кримінального провадження [1].

Хоча огляд місця події не є примусовою слідчою (розшуковою) дією, в окремих випадках вона передбачає обмеження певних прав осіб, які перебувають на певній ділянці місцевості. Це стосується і подій, пов'язаних із вибухами.

Зазвичай після отримання інформації про те, що стався вибух, визначити чи несе дана подія ознаки кримінального правопорушення немає можливості, не можливо також визначити хто саме з осіб, які перебувають на місці події жертви, випадкові свідки або є особами, які спричинили вибух.

Огляд місця кримінального вибуху спрямований на оцінку потужності заряду вибухового пристрою, що спрацював, визначення напрямку дії ударної хвилі, виду вибухової речовини, якою був оснащений вибуховий пристрій, окреслення зони пошуку речових доказів, висунення обґрунтованих припущень про місцеперебування підричника під час вибуху

керованого вибухового пристрою, встановлення осіб, причетних до вибухів, на початковому етапі розслідування, у тому числі й по гарячих слідах.

Об'єктом огляду може бути вибуховий пристрій у зібраному вигляді, виробу, матеріали й інструменти, схожі на використані для виготовлення вибухового пристрою, виявлені при обшуку в підозрюваного або там, де він працює [2].

Окремо слід проводити особистий огляд осіб, які перебуваю на місці події та їх особистих речей, однак інколи можливо зіштовхнутись із незрозуміння і заперечення, із заявами про порушення прав людини. Саме від толерантності, підготовленості та кваліфікованості слідчого залежить результативність зазначеної дії. В кримінальному процесі, всі слідчі та інші дії, які обмежують конституційні права людини, повинні проводитися виключно за рішенням слідчого судді. В тих невідкладних випадках, коли слідчий має право провести процесуальні дії без відповідного рішення слідчого судді, останній має бути негайно повідомлений про них і з урахуванням конкретних обставин прийняти рішення про визнання отриманих фактичних даних допустимими доказами [3].

Також слід зазначити, що статтею 24 КПК зазначено, що кожному гарантується право на оскарження процесуальних рішень, дій чи бездіяльності суду, слідчого судді, прокурора, слідчого в порядку, передбаченому КПК. Окрім того, гарантується право на перегляд вироку, ухвали суду, що стосується прав, свобод чи інтересів особи, судом вищого рівня в порядку, передбаченому КПК, незалежно від того, чи брала така особа участь у судовому розгляді.

Оскарження рішень, дій чи бездіяльності суду, слідчого судді, прокурора, слідчого є одним із засобів забезпечення досягнення завдань кримінального судочинства й охорони прав і законних інтересів суб'єктів, які беруть у ньому участь [4].

Список використаних джерел:

1. Криміналістика : мультимедійний підручник. URL: https://www.naiu.kiev.ua/books/kriminalist/lections/lecture_3.19.html
2. Приходько Ю.П. Техніко-криміналістичне забезпечення розслідування злочинів, пов'язаних із кримінальними вибухами: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юр. наук: 12.00.09 «кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність». Київ, 2016. 20с. URL: https://www.naiu.kiev.ua/files/disert/2016/12/prihodko_avtoref/index.html

3. Кримінальний процесуальний кодекс України [Електронний ресурс] – URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
4. Кримінальний процес: мультимедійний підручник. URL: http://www.naiou.kiev.ua/books/public_html/lections/lection13_1.html
5. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 року // Права людини. Міжнародні договори України, декларації, документи. – К., 1992. – С. 18–24.

Крищенко Андрій Євгенійович начальник Головного управління в м. Києві, полковник поліції

**~ НОРМАТИВНІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА ГРОМАДЯН
НА МИРНІ ЗІБРАННЯ ~**

Статтею 39 Конституції України закріплене право громадян збиратися мирно, без зброї і проводити збори, мітинги, походи і демонстрації [1], що є однією з конституційних гарантій права громадянина на свободу свого світогляду і віросповідання, думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань, на використання і поширення інформації усно, письмово або в інший спосіб на свій вибір, права на вільний розвиток своєї особистості тощо. При здійсненні цих прав і свобод не повинно бути посягань на права і свободи, честь і гідність інших людей [2].

До недавнього часу, питання організації і проведення мирних заходів регулювалися Указом Президії Верховної Ради СРСР від 28 липня 1988 року N 9306 «Про порядок організації і проведення зборів, мітингів, вуличних походів і демонстрацій в СРСР» [3], який 08 вересня 2016 року Рішенням Конституційного Суду [4] було визнано таким, що не відповідає Конституції України (є неконституційним). Зазначеним Указом були визначені особи, повноважні звертатися до виконавчих органів сільських, селищних, міських рад з повідомленням про проведення мирного заходу, вимоги до змісту такого повідомлення, вимоги щодо забезпечення виконавчими органами сільських, селищних, міських рад умов проведення мирного заходу тощо.

Відповідно до Конституції України про проведення зборів, мітингів, походів і демонстрацій слід завчасно сповіщати органи виконавчої влади чи органи місцевого самоврядування.

Але, вимоги щодо порядку організації і проведення мирних заходів, строків завчасного сповіщення органів виконавчої влади чи органів

місцевого самоврядування, документів, які мають бути долучені до заяви про проведення мирного заходу, тощо на даний час законом не врегульовані.

Щодо завчасного сповіщення органів виконавчої влади чи органів місцевого самоврядування про проведення зборів, мітингів, походів і демонстрацій - масових мирних зібрань необхідно враховувати правову позицію, яку Конституційний Суд України висловив у своєму Рішенні від 19 квітня 2001 року № 4-рп [5] (справа щодо завчасного сповіщення про мирні зібрання), у пункті 2 мотивувальної частини якого зазначив, що проводити збори, мітинги, походи і демонстрації громадяни можуть за умови обов'язкового завчасного сповіщення про це органів виконавчої влади чи органів місцевого самоврядування. При чому, таке сповіщення має здійснюватися громадянами через організаторів масових зібрань. Завчасне сповіщення відповідних органів про проведення тих чи інших масових зібрань - це строк від дня такого сповіщення до дати проведення масового зібрання.

Строк завчасного сповіщення має бути достатнім і для того, щоб органи виконавчої влади чи органи місцевого самоврядування могли визначитися, наскільки проведення таких зібрань відповідає закону, та в разі потреби, згідно з частиною другою статті 39 Конституції України, звернутися до суду для вирішення спірних питань. І у будь-якому випадку цей строк не повинен бути меншим ніж один день, адже відповідно до ч. 2 ст. 182 Кодексу адміністративного судочинства України позовна заява, яка надійшла в день проведення заходів, або після цього, залишається без розгляду.

Частиною другою ст. 39 Конституції України також чітко визначені суб'єкт і випадки при яких можливе обмеження права на мирні зібрання. Тобто обмеження щодо реалізації цього права може встановлюватися лише судом і лише в інтересах національної безпеки та громадського порядку - з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення або захисту прав і свобод інших людей.

Також потрібно сказати, що ч.1 та ч.5 ст. 182 Кодексу адміністративного судочинства України передбачено, що органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування негайно після одержання повідомлення про проведення зборів, мітингів, походів, демонстрацій тощо мають право звернутися до окружного адміністративного суду за своїм місцезнаходженням із позовною заявою про заборону таких заходів чи про інше обмеження права на мирні зібрання (щодо місця чи часу їх проведення тощо). Суд задовольняє вимоги позивача в інтересах національної безпеки та громадського порядку в разі, якщо визнає, що проведення зборів, мітингів, походів, демонстрацій чи інших зібрань може створити реальну небезпеку заворушень чи злочинів, загрозу здоров'ю населення або правам і свободам

інших людей. У постанові суду зазначається спосіб обмеження щодо реалізації права на мирні зібрання [6].

Така небезпека не повинна бути уявною. Органи виконавчої влади й місцевого самоврядування повинні не просто повідомити про реальні загрози, які можуть виникнути у зв'язку з проведенням зібрання, а й надати суду докази, які стали підставою для такого висновку. Суди, застосовуючи передбачені законом обмеження, повинні надавати перевагу тим заходам обмеження, які найменше впливатимуть на реалізацію права, гарантованого законом. Заборона на проведення мирного зібрання є найсуворішим заходом, який застосовується в разі неможливості держави забезпечити реалізацію права на таке зібрання [7].

Нажаль, такий важливий та актуальний елемент суспільного життя як мирні зібрання на даний час залишається практично не регламентованим, адже відсутній спеціальний закон, яким би унормовувались дані суспільні відносини.

Безсумнівно, відсутність чіткої нормативної регламентації суспільних відносин у сфері організації і проведення мирних зібрань має своїм наслідком негативну практику правозастосування суб'єктами відповідних правовідносин (в тому числі органами місцевого самоврядування). Вважаємо, що лише законодавче врегулювання порядку організації і проведення мирних зібрань, через прийняття відповідного закону, зможе усунути негативну практику порушення прав громадян на проведення зборів, мітингів, походів і демонстрацій та забезпечення публічної безпеки і порядку при їх проведенні.

Також вважаємо, що при підготовці нормативно-правових актів, які би регламентували питання організації і проведення мирних зібрань в Україні доречним є вивчення та застосування досвіду таких зарубіжних країн як: Сполучені Штати Америки, Канада, Японія, країни Європи: Великобританія, Федеративна Республіка Німеччина, Французька Республіка, Італійська Республіка, та інші країни СНД: Республіка Казахстан, Республіка Молдови, Республіка Білорусь, Російська Федерація тощо.

Список використаних джерел:

1. Конституція України. – [Електронний ресурс]: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр/paran4288#n4288>
2. Лист Міністерства юстиції України від 26.11.2009 року N 1823-0-1-09-18. – [Електронний ресурс] : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v823-323-09>
3. Указ Президії Верховної Ради СРСР від 28 липня 1988 року N 9306 «Про порядок організації і проведення зборів, мітингів, вуличних

походів і демонстрацій в СРСР» (не дійсний). – [Електронний ресурс] : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v9306400-88>

4. Рішення Конституційного Суду у справі за конституційним поданням Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частини п'ятої статті 21 Закону України «Про свободу совісті та релігійні організації» (справа про завчасне сповіщення про проведення публічних богослужінь, релігійних обрядів, церемоній та процесій) від 08 вересня 2016 року N 6-рп/2016. – [Електронний ресурс] : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v006p710-16>

5. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Міністерства внутрішніх справ України щодо офіційного тлумачення положення частини першої статті 39 Конституції України про завчасне сповіщення органів виконавчої влади чи органів місцевого самоврядування про проведення зборів, мітингів, походів і демонстрацій (справа щодо завчасного сповіщення про мирні зібрання) від 19 квітня 2001 року N 4-рп. – [Електронний ресурс] : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v004p710-01>

6. Кодекс адміністративного судочинства України : Закон України від 6 липня 2005 року № 2747-IV. – [Електронний ресурс]: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>

7. Тилипська О.Ю. Зміст поняття та проблеми забезпечення права на мирні зібрання в Україні в контексті адміністративного права / О.Ю. Тилипська // Право і суспільство № 6-1, ч.2. – 2014 рік, с. 213-219

Куліков Володимир Анатолійович, завідувач кафедри організації охорони громадського порядку навчально-наукового інституту № 3 Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент, полковник поліції

**~ АЛГОРИТМИ ДІЙ
ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ПРИ
РЕАГУВАННІ НА СІМЕЙНО-ПОБУТОВІ КОНФЛІКТИ ~**

Попередження насильства в сім'ї є вкрай складною проблемою для органів Національної поліції, зокрема для служби дільничних офіцерів поліції тому що, в більшості випадків насильство в сім'ї відбувається в умовах неочевидності, а жертви насильства в сім'ї переважно звертаються за

допомогою та порадами до родичів, сусідів, друзів. Отже, інформація про випадки насильства в сім'ї не завжди стає відомою поліції. Звідси і велика латентність даного виду правопорушень.

Практика засвідчує наявність недостатньо ефективної системи попередження насильства в сім'ї, незважаючи на заходи з реалізації відповідного законодавства. Тому, необхідно об'єднати зусилля всіх науковців, працівників державних органів та членів громадських організацій, які займаються попередженням насильства в сім'ї та спрямувати їх на удосконалення діяльності по попередженню насильства в сім'ї.

При розгляді питань вдосконалення діяльності служби дільничних офіцерів поліції щодо попередження насильства в сім'ї необхідно враховувати те, що останніми роками почастишали випадки екстремальних ситуацій, які виникають при втручанні в побутові конфлікти. Дільничний офіцер поліції прибуває на місце конфлікту, який виник між родичами, коли він вже суттєво загострився. Більшість екстремальних ситуацій виникає при припиненні дільничним офіцером протиправних дій правопорушника. Правопорушник при цьому збуджений, тому завжди є небезпека, що працівник поліції стане об'єктом його агресії. Можливість такого розвитку подій слід передбачати, отже дільничний офіцер поліції повинен бути готовим уникнути агресії. Для цього необхідно:

- визначити внутрішній стан правопорушника;
- спробувати вплинути на нього шляхом використання відомої про нього інформації;
- оцінити співвідношення сил, визначити, хто і в чому вам може допомогти та виходячи з цього, обрати тактику дій;
- звертатися до правопорушника спокійно, тактовно, але разом з тим впевнено й владно, тоном, що не викликає заперечень, ніколи не приписувати йому мотивів, якими він не керувався, і дій, яких він не вчиняв;
- не робити зайвих рухів.

З урахуванням особистих якостей правопорушника, ступеня його збудження чи обстановки, що склалася, корисно надати йому можливість заспокоїтись. Це може допомогти правопорушникові зняти психологічне напруження.

Поліцейським при реагуванні на сімейно-побутові конфлікти необхідно діяти за наступним алгоритмом:

- відрекомендуватися (назвати своє прізвище, посаду, спеціальне звання та пред'явити на вимогу службове посвідчення, надавши можливість ознайомитися з викладеною в ньому інформацією, не випускаючи його з рук);
- дотримуючись заходів особистої безпеки припинити протиправні дії;

- перевірити документи, встановити особу;
- роз'яснити права затриманому;
- встановити свідків та очевидців правопорушення;
- доставити порушника до органу поліції;
- відібрати пояснення у правопорушника;
- відібрати пояснення у потерпілих, свідків;
- скласти протокол про адміністративне затримання;
- скласти протокол про адміністративне правопорушення;
- у разі необхідності провести особистий огляд, огляд речей, вилучення речей;
- скласти протокол про проведення особистого огляду та огляду речей;
- скласти протокол про вилучення речей і документів або зробити відповідний запис у протоколі про адміністративне правопорушення, про огляд речей або адміністративне затримання.

При реагуванні на повідомлення про вчинення насильства в сім'ї або реальну його загрозу працівники поліції повинні прибути на місце конфлікту в кількості не менше двох працівників (або з членом громадського формування з охорони громадського порядку), дотримуючись при цьому заходів особистої безпеки.

По прибутті на місце застосовують передбачені чинним законодавством заходи щодо припинення насильства. У разі необхідності надання потерпілому або правопорушнику першої медичної допомоги викликають бригаду швидкої медичної допомоги.

При безпосередній загрозі життю та здоров'ю дитини або інших членів сім'ї, які постраждали від насильства в сім'ї, вживають заходів щодо ліквідації цієї загрози.

Якщо відносно потерпілої особи вчинено насильство в сім'ї, поліцейський:

- роз'яснює особі порядок розгляду її звернення;
- приймає заяву (якщо її не було);
- документує факт правопорушення (опитує учасників конфлікту та свідків).

Кризове втручання є актом втручання в ситуацію, що досягла критичного етапу для того, щоб змінити її та розрядити обстановку. Агресивний підхід до подолання кризових ситуацій або спорів може спричинити наявність негативних відповідей та ситуацій.

Тому поліцейському доцільно використовувати елементи техніки заспокоювання під час втручання в ситуацію насильства в сім'ї, зокрема:

- 1) відвести осіб в окремі приміщення;

- 2) попросити присісти;
- 3) зробити спокійну, чітку заяву стосовно того, хто Ви і з якої причини Ви знаходитесь в приміщенні;
- 4) поважати особистий простір кожної особи;
- 5) одержати та підтримувати контроль на місці злочину;
- 6) професійно віднестися до ситуації; не спрощувати проблему;
- 7) не захищати жодну сторону, залишатися безпристрасним;
- 8) говорити спокійним, упевненим голосом.

Під час розмови з **постраждалою** особою необхідно її заспокоїти, для чого потрібно:

- проводити співбесіду з нею наодинці;
- не уникати погляду постраждалої;
- дати постраждалій зрозуміти, що Ви готові та бажаєте її вислухати;
- дати постраждалій знати, що Ви маєте досвід у вирішенні подібних проблем;
- не переривати розповідь, посилаючись на брак часу або інші обставини;
- ставити запитання так, щоб на них можна було б дати декілька варіантів відповідей;
- ставити прості, прямі запитання, які не містять критичних або суб'єктивних суджень;
- не заперечувати факт наявності насильства (навіть, якщо Вам здається, що жінка перебільшує проблему або викликає у Вас недовіру чи відразу);
- не висловлювати підтримки чи згоди, якщо постраждала жінка стверджує, нібито вона сама винна в тому, що сталося;
- сказати жертві, що це не її провина і вона не винна в тому, що трапилося; підкреслити, що ніхто не заслуговує на таке поводження і що жінка вже зробила перший крок для зміни ситуації на краще;
- не применшувати серйозність інциденту, що стався, та пояснити жінці що насильство в сім'ї - це серйозне правопорушення;
- зберігати спокійний та безоцінювальний спосіб поведінки;
- співчувати жертві насильства, віддавати належне її почуттям;
- показати жертві своє занепокоєння її безпекою;
- дати жінці зрозуміти, що насильство з боку чоловіка буде повторюватися, незважаючи на запевняння кривдника і його обіцянки виправитися;
- не давати жодних обіцянок, які не будуть виконані (наприклад, обіцяти приходити додому до жертви, щоб переконатися в її безпеці);

Дотримання прав людини в діяльності Національної поліції

- дати жертві зрозуміти, що вона не самотня, оскільки влада і контроль, які має кривдник над жертвою, змушують її думати, що їй ніхто не допоможе в цій ситуації;

- повідомити жертві про те, чого варто очікувати у найближчому майбутньому під час розгляду справи;

- надати інформацію щодо притулків та інших місцевих осередків, де жінка може отримати юридичну та психологічну допомогу.

Під час розмови з постраждалою **не рекомендовано:**

- виявляти нетерплячість, роздратування, перебивати її (в тому числі фразами на кшталт „Саме це колись сталося зі мною...”);

- робити поспішні висновки або оцінювати висловлювання чи стан жінки;

- намагатися завершити думки та висловлювання жінки за неї або відповідати недоладно;

- втрачати зоровий контакт з жінкою, жестами та рухами тіла демонструвати неухважність;

- змінювати предмет розмови;

- обтяжувати її відповідальністю за те, що трапилося (Не запитуйте: „Що ви зробили, щоб змусити його зробити це?”);

- ставати на бік особи, що скоїла акт насильства;

- легковажно ставитися до факту вчинення насильства;

- виявляти сумнів щодо правдивості свідчень, які дає жінка, проявляти негативні емоції щодо неї;

- умовляти жінку примиритися з ситуацією;

- умовляти жінку змінити поведінку, що стане гарантією припинення насильства;

- відмовляти в допомозі до моменту подання заяви про випадок сімейного насильства;

- говорити, що жінка має сама собі зарадити;

- покладати на жінку відповідальність за подальшу долю особи, яка скоїла насильство (наприклад, фразами на кшталт: „Через Вас він матиме проблеми; він може потрапити до в'язниці”).

При спілкуванні з **особою, яка вчинила насильство** в родині, поліцейський має:

- відрекомендуватись;

- розмовляти спокійно, демонструючи врівноваженість;

- звертатися до кривдника виключно на „Ви”;

- довести до відома кривдника, що існує закон, представником якого у даному випадку є поліцейський;

- дотримуватися позиції: „Я виконую свої обов’язки. Ви порушили Закон, що має певні юридичні наслідки, і Ви будете за це відповідати”.

Заходи безпеки при реагуванні на випадки насильства в сім’ї:

- 1) пильнувати незвичне та потенційно небезпечне середовище.
- 2) прибрати предмети, що можуть використовуватись як засіб нападу на поліцейського.
- 3) встановити, хто є жертвою.
- 4) визначити, хто є кривдником.
- 5) встановити, чи є більше одного кривдника.
- 6) встановити присутність дітей, забезпечити їх безпеку та окремо опитати, якщо необхідно.
- 7) забезпечити окреме місцезнаходження жертви, свідків та кривдника (окреме місцезнаходження жертви та кривдника є необхідним).

Таким чином, з метою забезпечення особистої безпеки під час попередження чи припинення насильства в сім’ї виникає необхідність більш ретельної професійної підготовки майбутніх дільничних офіцерів поліції.

Список використаних джерел:

1. Конституція України: Прийнята на п’ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. – К.: Преса України, 1997. – 80 с.
2. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 р. // Відомості Верховної Ради. – 2015. – № 40-41.
3. Про затвердження Національної стратегії у сфері прав людини: Указ Президента України від 25 серпня 2015 р. № 501/2015.
4. Постанова Кабінету міністрів України “Про затвердження порядку розгляду заяв та повідомлень про вчинення насильства в сім’ї” № 616 від 26 квітня 2003 року // Офіційний вісник України. - №18-19. – 2003. – Ст. 829.
5. Про затвердження Порядку інформування центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги про випадки затримання, адміністративного арешту або застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 грудня 2011 р. № 1363.
6. Про затвердження плану дій з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на період до 2020 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2015 р. № 1393-р.
7. Загальна декларація прав людини: прийнята Резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН 10 грудня 1948 р.
8. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права: прийнятий Резолюцією 2200 А (XXI) Генеральної Асамблеї ООН 16 грудня 1966 р.

9. Декларація про захист усіх осіб від тортур та інших жорстоких, нелюдських чи принижуючих гідність видів поводження та покарання: резолюція 3452 (XXX) Генеральної Асамблеї ООН від 9 грудня 1975 р.

10. Кодекс поведінки посадових осіб у підтриманні правопорядку. Прийнято резолюцією 34/169 Генеральної Асамблеї ООН від 17 грудня 1979 р.

11. Конвенція проти тортур та інших жорстоких, нелюдських чи принижуючих гідність видів поводження та покарання: резолюція Генеральної асамблеї ООН від 10 грудня 1984 р.

12. Європейська конвенція про запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню: прийнята Радою Європи 28 листопада 1987 р.

13. Європейська конвенція про захист прав і основних свобод людини: прийнята Радою Європи 28 листопада 1987 р.

14. Декларація про поліцію: резолюція Парламентської асамблеї Ради Європи № 690 (1979) від 8 травня 1979 р.

15. Європейський кодекс поліцейської етики: рекомендація Res. (2001) 10 прийнята Комітетом міністрів Ради Європи 19 вересня 2001 р.

16. Про затвердження Інструкції щодо порядку взаємодії структурних підрозділів, відповідальних за реалізацію державної політики щодо попередження насильства в сім'ї, служб у справах дітей, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та відповідних підрозділів органів внутрішніх справ з питань здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї: Наказ Мінсім'ямолодь України, МВС України від 7 вересня 2009 р. № 3131/386.

17. Про затвердження Порядку розгляду звернень та повідомлень з приводу жорстокого поводження з дітьми або загрози його вчинення: Наказ Мінсоцполітики України, МВС України, МОН України, МОЗ України від 19 серпня 2014 р. № 564/836/945/577.

18. Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції: Наказ МВС України від 28 липня 2017 р. № 650.

Панченко Євгеній Вікторович, головний інспектор Департаменту забезпечення діяльності Голови Національної поліції України, старший лейтенант

***~ ДОТРИМАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ ПРАЦІВНИКАМИ
ПІДРОЗДІЛІВ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ~***

Підрозділи превентивної діяльності відіграють важливу роль у структурі поліції, більша частина з них безпосередньо спілкується з населенням, взаємодіє з громадськими організаціями, школами, іншими державними установами тощо. Зазначена специфіка діяльності потребує від працівників підрозділів превентивної діяльності насамперед високої освіченості, виваженості та швидкості у прийнятті рішень.

Серед всіх підрозділів превенції я би хотів найбільше зупинитися на роботі дільничних офіцерів поліції, а також ювенальній превенції. Їх робота на мою думку в більшості випадків пов'язана з найменш тяжкими для з точки зору громадян випадками (коли в залежності від якості роботи дільничного офіцера, або інспектора з ювенальної роботи, залежить рівень задоволеності громадянина у вирішенні його питання), йдеться на сам перед про роботу з порушниками громадського спокою, дрібними крадіжками, профілактична складова роботи, тощо. До чого це, поясню.. У будь-якому випадку робота слідчого або оперативного працівника починається тоді, коли правопорушення переходить у площину кримінального законодавства (а беручи до уваги статистику: найбільш розповсюджені злочини на сьогодні це: майнові та щодо життя або здоров'я особи) у будь-якому з указаних злочинів майже не можливо, навіть у разі бездоганної роботи слідчого чи оперативного співробітника задовольнити потерпілого результатом або відновити майно чи здоров'я потерпілому.

Інша справа дрібні правопорушення, а також той пласт роботи дільничних офіцерів та ювеналів, який пролягає у площині попередження протиправних дій, робота з населенням та дрібними порушниками правопорядку. У цьому напрямку згадувані нами підрозділи мають в першу чергу орієнтуватися на норми, що закріплені в Конституції України, Законі України «Про Національну поліцію» [1], «Про попередження насильства в сім'ї» [2], «Про соціальну адаптацію осіб, які відбувають чи відбули покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк» [3], «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону» [4] а також міжнародних актах, які ратифіковані Україною і містять

положення щодо принципів дотримання прав людини у роботі будь-якого державного органу.

У той же час мають місце випадки, коли права людини порушуються у супереч нормативних вимог, вони мають місце коли йдеться про свідоме невиконання вимог нормативних актів щодо службової діяльності. Найголовніше розуміти, що потрібно відмежовувати випадки свідомого не дотримання порядку службової діяльності від тих ситуацій в яких наявний переважно конфліктний характер, тобто в якому є сторона агресор та потерпілий, інколи декілька агресорів і від превентивного блоку потребуються активні дії, в водночас дієві і достатні для припинення правопорушення. Адже у всіх випадках кожна зі сторін конфлікту має рівні права та обов'язки, а також можуть вільно відстоювати власну позицію – аж до тих пір, доки не почнуть порушувати права інших осіб.

Робота ж працівників превентивної діяльності, які діють відповідно до нормативних актів та є частиною правоохоронних органів, мають відштовхуватись виключно на підставі нормативних актів і діяти в рамках передбачених повноважень.

Не дивлячись на притаманну їм відсутність над проблемних питань до роботи дільничних, а також офіцерів ювеналів – залишаються питання щодо необхідності комплексного підходу, систематизації сучасних методів реагування на порушення прав людей у їх діяльності. А його реалізація передусім потребує розгортання декількох напрямків роботи, в першу чергу управлінь і департаментів, що керують роботою підрозділів превентивної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 р. // Відомості Верховної Ради. – 2015. – № 40-41.
2. Про попередження насильства в сім'ї: Закон України від 15 листопада 2001 р. // (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, № 10, ст.70).
3. Про соціальну адаптацію осіб, які відбувають чи відбули покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк: Закон України від 17 березня 2011 р. // (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 38, ст.380).
4. Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону: Закон України від 22 червня 2000 р. // Відомості Верховної Ради. – 2000. – № 40. – С. 338.

Костюк Володимир Леонідович, завідувач наукової лабораторії з проблем забезпечення публічної безпеки і порядку навчально-наукового інституту № 3 Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, підполковник поліції

~ ФАКТОРИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА РІВЕНЬ ПРАВОПОРУШЕНЬ СЕРЕД ДІТЕЙ~

В усі часи актуальною проблемою була дитяча та підліткова злочинність. Дана проблема стоїть не тільки перед працівниками поліції, а і перед всім суспільством в цілому, бо підлітки – це діти, а діти наше майбутнє. Так яке може бути майбутнє, якщо в такому ранньому віці вони стають на злочинний шлях.

Можливо виділити основні фактори, що впливають на кримінальне майбутнє підлітків це - погане матеріальне забезпечення; криміногенний район проживання; відсутність батьків або батьки алкоголіки, наркомани, злочинці; неповна сім'я; наявність друзів з кримінальним минулим; кримінальна компанія. Можна констатувати, що є тенденція до змін норм, цінностей, установок, способів проведення дозвілля та обрання професії.

У середовищі неповнолітніх, усе частіше спостерігаються такі ознаки деморалізації; як пияцтво; наркоманія; токсикоманія; бездоглядність; бродяжництво; жебрацтво; проституція; ріст різних неформальних груп; які перетворюються в асоціально-кримінальні співтовариства. Усе це в значній мірі позначається на рості правопорушень і злочинів у середовищі підлітків.

Підвищення рівня злочинності неповнолітніх загрожує майбутньому суспільству, тому, що рівень рецидивної злочинності серед цих осіб збільшується. Це підвищує рівень злочинності в цілому. Так як підліткова злочинність носить груповий характер вона все більше втягує в своє коло, нових учасників, ще вона характеризується підвищеною жорстокістю, цинізмом по відношенню до жертви.

Також підвищений рівень латентної злочинності неповнолітніх. Це пов'язано з тим, що потерпілий не звертається до поліції. Усе вищесказане свідчить про те, що боротися з негативними явищами, правопорушеннями і злочинністю серед підлітків є на сьогоднішній день однією з актуальних проблем українського суспільства тому, що саме стан цього покоління визначає спрямованість і темпи розвитку сучасного суспільства на довгі роки вперед.

На формування делінквентної поведінки у дітей та підлітків і як наслідок скоєння ними правопорушень впливають психологічні, соціально-економічні, побутові та інші фактори.

Життя дитини починається з народження і виховання. Одні виховуються у сім'ї, інші не мають такої можливості.

Сім'я — це перша соціальна структура, де людина перебуває найбільше часу і значною мірою формується як особистість. Психологи вважають, що вже у п'ять років характер людини сформований принаймні на 3/4 з урахуванням успадкованих моментів. Проте риси характеру і біологічна спадщина ще не визначають майбутньої криміналізації особи. Дуже важливо, яку систему соціальних цінностей і на їх фундаменті які потреби вибудує для себе юний громадянин.

Відсутність виховання дітей в сім'ї, призводить до бродяжництва і бездоглядності, які, в свою чергу, є умовами, що сприяють скоєнню неповнолітніми злочинів та інших правопорушень.

Численні дослідження засвідчують, що переважна більшість неповнолітніх злочинців виховувались у неблагополучних сім'ях. На практиці це виявляється різнопланово. Часто це загальна атмосфера неповаги батьків одне до одного, до дітей, оточуючих, образливі вирази на адресу близьких, биття дітей, жорстокість до них, демонстративна байдужість, зайнятість батьків власними проблемами, дух цинізму, зажерливості й зазвичай пияцтво одного чи обох батьків. Отже, неблагополучною може бути сім'я, де панує злиденність і сім'я матеріально забезпечена.

Необхідно зазначити і такий негативний чинник, як неповна сім'я, здебільшого материнська. Мати змушена працювати, і діти залишаються без її впливу й нагляду. Зрозуміло, ідеться про випадки, коли мати характеризується позитивно. Проте так буває не завжди. Як результат до 40 % неповнолітніх злочинців вийшли з неповних сімей, до 5 % взагалі не мають батьків.

Усе зазначене призводить до того, що дитина почувається в сім'ї непотрібною, чужою, стає жорстокою, шукає контактів поза родиною і на противагу їй, переносить власний негативний досвід і накопичену озлобленість на оточуючих, тим самим висловлюючи помсту суспільству за своє занедбане дитинство.

Істотний вплив на формування особи неповнолітнього чинять середні навчальні заклади: загальноосвітні школи, професійні училища, технікуми. Проте, на жаль, окремі вчителі мають недостатній рівень культури і професійної підготовки. Вони не мають авторитету серед учнів, часто-густо перебувають під пресом вимог щодо добрих показників. Усе це породжує

формалізм у роботі, відмову від індивідуального підходу. Доповнюють картину недостатня заробітна плата вчителів, відсутність бажання у частини учнів здобувати реальні знання. При цьому висококваліфіковані вчителі переходять до елітних шкіл (ліцеїв, гімназій).

У школі відсутня нова стала концепція освіти й виховання учнів. Усе це відчужує дитину від школи, вона втрачає до неї інтерес, ходить до школи лише під тиском. Багатьох школярів охопив бум збагачення, усі свої сили вони приділяють купівлі й продажу, мають потяг до легких заробітків. Їх поведінка балансує на межі злочинної. Кумирами частини підлітків стають удачливі бізнесмени, які розбагатіли нечесними шляхами. При цьому успіх у житті, як правило, не пов'язується з необхідністю здобуття знань.

У вкрай скрутному становищі перебуває система професійної освіти. Значну кількість професійних училищ ліквідовано або злито з іншими навчальними закладами, не забезпечено достатнім фінансуванням. Проте там перебувають десятки тисяч дітей з неблагополучних сімей, таких, які потребують постійного нагляду. Культурне дозвілля, розвиток творчих здібностей, спорт дедалі більше втрачають своє виховне значення, тому що комерціалізуються.

Навчання у вищих навчальних закладах стало для багатьох недосяжною мрією в наслідок багатьох причин. Особливо це торкається дітей, які не мають певних фінансових можливостей.

Однією з наступних причин злочинності неповнолітніх є їх незайнятість. Підліткам в силу тих чи інших життєвих ситуацій приходиться шукати зхасоби для проживання – йти працювати, а часто без освіти найти достойну роботу дуже складно, або ставати на «слизький» шлях злочинності. Необхідно відмітити, щодо традиційних чинників незайнятості неповнолітніх, коли сім'я або добре забезпечена, щоб утримувати неповнолітнього, або фактично втратила свій соціальний статус і не має змоги контролювати його поведінку, нині додалося безробіття молоді. Щорічно тисячам випускників середніх шкіл і профучилищ не вдається працевлаштуватись, і багато підприємств відмовляються брати на роботу підлітків.

Наступним чинником, що впливають на дітей та підлітків є засоби масової інформації. Серед них найзначніше впливає на неповнолітніх телебачення. На жаль, багато в чому воно несе з собою негативний заряд. Демонстрування насильства, жорстокості й садизму справляє згубний вплив на молодих людей, які у процесі такої «соціалізації» стають щедалі більшою мірою «телеспрямованими», тоб-то характеризуються ворожістю до оточуючих, жорстокістю й відсутністю співчуття. Зниження опору до всього

цього у дітей пропорційно кількості передач з елементами насильства, які вони дивляться.

Засоби масової інформації сприяють формуванню і закріпленню у свідомості підлітків впевненості в тому, що жорстокість, агресивність і сила є найдієвішими регуляторами в міжособистісних стосунках. А це, у свою чергу, не може не збільшувати кількість молодих людей, які не тільки «захоплюються насильством», а й навіть обожають його.

Значний вплив має також «вулиця», оскільки значну частину часу підлітки проводять поза межами сім'ї, школи, навчальних закладів. І часто буває, що підлітки, які не відчують інтересу до себе в сім'ї та школі, тягнуться до неформальних угруповань, до однолітків. У підлітковому віці людині властиве підвищене прагнення до спілкування з однолітками, що полегшує її соціалізацію. Знайшовши для себе референтну групу, підліток дуже дорожить своїм становищем у ній. Однак часто-густо він не в змозі критично осмислити ситуацію. Груба сила, цинізм, нахабність, знущання над слабшими, що іноді пропонує йому така група, він сприймає як еталон поведінки, яку потрібно наслідувати. Авторитетами тут є особи, які вже досягли повноліття, раніше були засуджені («мають ходку»). Накопичуване внутрішнє негативне напруження шукає виходу, розрядження. Звідси хуліганство, вандалізм, згвалтування, так звана дозвільна злочинність.

Отже сім'я займає центральне місце у формуванні особи неповнолітнього. Сім'я — це перший колектив. Вона надає дитині уявлення про життєві цінності, про те, що потрібно знати і як себе поводити. Вплив сім'ї на виховання дітей не можна замінити іншими заходами виховання. Тому дошкільні установи, школи та інші організації, які так чи інакше виконують функції по вихованню дітей, повинні тільки поповнювати сімейне виховання.

Найсуттєвішою причиною злочинної поведінки неповнолітніх є недоліки у вихованні. Основна роль у процесі виховання належить сім'ї, яка є одним із суб'єктів ранньої профілактики. В сім'ї формуються потреби особи, її інтереси, моральні якості.

На виховний потенціал сім'ї впливають характеристики, пов'язані зі структурою сім'ї, рівнем освіти, морально-психологічним кліматом, зайнятістю, матеріальним достатком тощо, тобто чинники, що сприяють всебічному розвитку дітей.

Негативний вплив на виховання підлітка мають такі явища, як пияцтво одного з батьків або й двох, бійки, скандали між ними, вчинення злочинів членами сім'ї, ведення ними аморального способу життя. Тому, здійснюючи ранню профілактику злочинності неповнолітніх, слід якомога раніше виключити негативний вплив сім'ї.

Список використаних джерел:

1. Савінченко І.С. Запобігання злочинності неповнолітніх в Україні: деякі аспекти //Право України. - 2015. - № 4. - С.103-108.
2. Пивоварський О.С. До питання про дослідження злочинності неповнолітніх//Право України. - 2012. - № 11. - С.120-123
3. Юрков О.К. Щодо питання віктимологічного запобігання злочинності неповнолітніх //Вісник Академії правових наук України. - 2016. - № 2. - С. 215-219
4. Жеховський В. М. Профілактика правопорушень серед неповнолітніх. - К., 2015. - 343 с.

Сюравчик Валерій Григорович, науковий співробітник наукової лабораторії з проблем забезпечення публічної безпеки і порядку навчально-наукового інституту № 3 Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник

***~ ЗАХИСТ ПРАВ ДІТЕЙ У КОНТЕКСТІ РЕФОРМУВАННЯ
ТА УДОСКОНАЛЕННЯ ЮВЕНАЛЬНОЇ ПРЕВЕНТИВНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ~***

У контексті відзначення в світі 10 грудня Міжнародного дня прав людини, який було засновано 4 грудня 1950 року на засіданні Генеральної Асамблеї ООН, на сьогодні вкрай актуальними і нагальними є проблеми захисту прав дітей, зокрема щодо організації ювенальної превентивної діяльності Національної поліції України. В умовах глибокого реформування Української державності, відновлення цілих галузей законодавства, що регулюють відносини в різних сферах життя суспільства, змін та удосконалення структури органів державної влади і місцевого самоврядування особливо актуальними постають проблеми чіткішого правового регулювання статусу неповнолітніх, підвищення ефективності заходів, спрямованих на забезпечення надійного їх правового захисту, підвищення цієї діяльності державних органів з попередження правопорушень серед даної категорії осіб. Діти можуть вступати у контакт з правосуддям у багатьох аспектах: коли вони вчинюють злочин, коли вони є потерпілими чи свідками злочину, коли вони в силу різних причин перебувають у складних життєвих обставинах, прохають притулку,

позбавлені батьківського піклування, є постраждалими внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів, що, на жаль, дуже актуально наразі для України.

Система правосуддя, дружнього до дітей, знаходиться на стороні дітей, пропонуючи допомогу, що надається компетентними професіоналами. Інспектор ювенальної юстиції (ювенальний інспектор) – той професіонал, який має здійснювати захист прав та інтересів дитини у будь-якій ситуації за її участю, незалежно від того, чи перебуває дитина у контакті чи у конфлікті із законом.

Становлення та прогресивний розвиток України як демократичної, соціальної, правової держави значною мірою залежить від стабільності суспільних відносин, захищеності прав, свобод і інтересів людини, зокрема захисту прав дітей, що вимагає ефективної роботи правоохоронних органів, зокрема підрозділів превентивної діяльності Національної поліції України. Щоденно працівники поліції опиняються в ситуаціях контакту з дітьми. Кожен випадок потребує особливої уваги щодо забезпечення і дотримання прав дитини.

Серед найчастіших ситуацій контакту працівника Національної поліції підрозділу ювенальної превенції з дитиною:

1. Вилучення дитини, яка залишилась без нагляду дорослих. У ситуації, коли дитина, яка опинилася без нагляду (крім ситуації вчинення нею адміністративного правопорушення або злочину), постає необхідність її вилучення (з вулиці, приміщення). Підстави затримання і термін утримання неповнолітнього віком до 14 років, які залишились без нагляду, а також вчинили злочини до досягнення віку, з якого за такі діяння передбачена кримінальна відповідальність, визначені у ст. 5 Закону України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей». Термін утримання не повинен перевищувати 8 годин. На даний час процедура вилучення дитини, яка залишилась без нагляду дорослих проходить в декілька етапів. Спочатку дитину доставляють до органів поліції з метою документування, потім до медичного закладу, де проводиться медичне обстеження на наявність у неї інфекційного захворювання, і тільки у разі їх відсутності дитина поміщується до спеціальної установи для дитини.

2. Доставляння до органів поліції у випадках вчинення дитиною адміністративних чи кримінальних правопорушень. Пункт в ст. 37 Конвенції ООН про права дитини визначає, що жодна дитина не може бути позбавлена волі незаконним або свавільним чином. Арешт, затримання чи ув'язнення дитини здійснюються згідно із законом та використовуються лише як крайній захід і протягом якомога коротшого відповідного періоду часу.

3. Адміністративне затримання може тривати не більше ніж 3 години. Однак існує певна колізія. Адже дитину віком до 16 років, яка вчинила правопорушення, що залишилась без опіки та піклування, можна утримувати до 8 годин, а дитину старшого віку – 3 години.

4. Затримання дитини за підозрою у вчиненні злочину проводиться лише за наявності однієї з підстав: дитину застали під час вчинення злочину або безпосередньо після його вчинення; потерпілий та очевидці прямо вказали на дитину, яка вчинила злочин; на дитині, що підозрюється або на її одязі, при ній або в її житлі виявлено явні сліди злочину; є ухвала слідчого судді або суду про примусовий привід. Впродовж 24 годин з моменту затримання, дитині має бути пред'явлено повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення. Якщо впродовж 72 годин з моменту затримання дитині не вручено вмотивованого судового рішення про тримання під вартою, її слід негайно відпустити.

Важливо зазначити, що поряд з вирішенням великого кола проблем, пов'язаних з трансформуванням суспільно-економічних та політичних відносин країни, суттєвого значення набиратиме процес розроблення та впровадження у життя рекомендацій щодо реформування та удосконалення **ювенальної превентивної діяльності** Національної поліції України, адже на сьогодні у її структурі відсутній окремий самостійний підрозділ, який би безпосередньо займався запобіганням злочинам та правопорушенням, що вчиняють діти, а також злочинів і насильству щодо дітей (на зразок колишньої кримінальної міліції у справах дітей). На сьогодні головну роботу з запобігання злочинам серед дітей виконують відділи ювенальної превенції Управлінь превентивної діяльності Головних управлінь Національної поліції.

На нашу думку, для більш ефективної превентивної діяльності щодо дітей у структурі Департаменту превентивної діяльності Національної поліції потрібно створити окремий самостійний підрозділ – Управління ювенальної превенції, на який покласти безпосередні обов'язки із запобіганням злочинам та правопорушенням, що вчиняють діти, а також злочинів і насильству щодо дітей, передбачивши її основними завданнями:

- усунення причин та умов, що сприяють негативним явищам у дитячому середовищі;
- запобігання злочинам та правопорушенням, що вчиняють діти, та у відношенні дітей;
- запобігання насильству щодо дітей;
- запобігання втягненню дітей у злочинну діяльність;
- запобігання втягненню дітей у маргінальне середовище (наркоманія, проституція, алкоголізм, жебрацтво);

- здійснення профілактичних рейдів з метою протидії поширенню пияцтва серед молоді;
- організацію профілактичних занять (бесід) у навчальних та дитячих закладах насамперед щодо ювенальної віктимології (забезпечення захисту дітей від злочинів та небезпечних випадків у житті (безпека життєдіяльності), а також щодо недопущення вчинення дітьми правопорушень;
- здійснення превентивного (профілактичного) впливу на дітей-правопорушників, і що саме головне, на їх батьків чи піклувальників;
- взаємодія з іншими державними органами та громадськими організаціями у наданні допомоги дітям, особливо безпритульним та дітям-сиротам, які ймовірно можуть стати жертвами чи правопорушниками.
- постановку дітей на превентивний облік за вчинення злочинів та правопорушень;
- робота з батьками, які вчиняють насильство в сім'ї або ухиляються від виховання своїх дітей.

Зазначимо, що законодавство про охорону прав дітей ґрунтується на Конституції України [1], Загальній декларації прав людини 1948 р. [2], Конвенції ООН про права дитини від 20 листопада 1989 року [3], законах України «Про охорону дитинства» від 26 квітня 2001 р. (станом на 07 трав. 2017 р.) [4], «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю» від 21 червня 2001 р. (станом на 08 жовтня 2016 р.) [5], «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей» від 24 січня 1995 р. (станом на 09 лют. 2017 р.) [6], міжнародних договорах, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також інших нормативно-правових актів, що регулюють суспільні відносини у цій сфері. Зокрема, Закон України «Про охорону дитинства» від 26 квітня 2001 р. (у редакції від 07 травня 2017 р.) [4], визначає охорону дитинства в Україні як стратегічний загальнонаціональний пріоритет і з метою забезпечення реалізації прав дитини на життя, охорону здоров'я, освіту, соціальний захист, всебічний розвиток та виховання в сімейному оточенні встановлює основні засади державної політики у цій сфері, що ґрунтуються на забезпеченні найкращих інтересів дитини.

Незважаючи на прийняті нормативно-правові акти щодо діяльності Національної поліції України, такі як: Закон України «Про Національну поліцію» від 02 липня 2015 р. № 580 [7]; Положення про Національну поліцію, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 р. № 877 [8]; Положення про Департамент превентивної діяльності, затверджене наказом Національної поліції України 27 листопада 2015 року № 123 [9]; Положення про Департамент патрульної поліції, затверджене

наказом Національної поліції України від 06 листопада 2015 р. № 73 (зі змін у ред. наказу Національної поліції від 31 жовтня 2016 р. № 1114) [10], залишається не повною мірою врегульованою як організація превентивної діяльності Національної поліції України загалом, так і ювенальної превентивної діяльності зокрема.

Сьогодні існує лише Положення про Департамент превентивної діяльності [9], а Інструкції з організації превентивної діяльності підрозділів Національної поліції та їх взаємодію з іншими підрозділами Національної поліції, правоохоронними органами, державними органами і установами, громадськими організаціями та громадськістю відсутнє.

Щодо ювенальної превентивної діяльності ми пропонуємо прийняти відповідні нормативно-правові акти:

1. Положення про Управління ювенальної превенції;
2. Інструкцію з організації ювенальної превентивної діяльності підрозділів Національної поліції України, яке повинно передбачати порядок дій з організації діяльності підрозділів ювенальної превенції, їх взаємодії з іншими державними органами та установами, громадськими організаціями та громадськістю, завдання, функції та тактику дій щодо організації превентивної діяльності щодо дітей.

Також, на нашу думку, щодо захисту дітей від злочинних посягань та втягнення їх у злочинну діяльність особливу увагу потрібно звернути на поширення вкрай небезпечних явищ, пов'язаних з великою кількістю підліткових самогубств, викликаних активністю «груп смерті» у соцмережах Інтернету, що дійшли до України з території Російської федерації [11], а також розповсюдженням через мережу Інтернету порнографій у вигляді фото та відео матеріалів.

Ми вважаємо, що слід удосконалити організацію роботи Департаменту боротьби з кіберзлочинністю у протидії злочинності у даній сфері, зокрема щодо захисту інформаційного простору України, а саме щодо протидії:

- 1) «груп смерті» у соцмережах Інтернету;
- 2) поширення через мережу Інтернету порнографії у вигляді фото та відео матеріалів;
- 3) впливу на засоби масової інформації організованої злочинності, мафіозних структур шляхом випуску інформаційної продукції, що підриває авторитет та довіру до правоохоронних та інших державних органів, пропагує кримінальну субкультуру тощо.

Таким чином, реалізація стратегії подальшого стабільного розвитку української держави не мислиться без залучення людського потенціалу з

високим рівнем його розвитку та професійної підготовки майбутніх працівників Національної поліції України.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28 черв. 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141. (станом на 30 вер. 2016 р.). URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.

2. Загальна декларація прав людини: Декларація ООН від 10 груд. 1948 р., прийнята і проголошена резолюцією 217А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 груд. 1948 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_015.

3. Конвенція ООН про права дитини від 20 листопада 1989 року (зі змінами, схваленими резолюцією 50/155 Генеральної Асамблеї ООН від 21 грудня 1995 р.) (Конвенцію ратифіковано Постановою Верховної Ради України № 789-ХІІ від 27.02.91). URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_021.

4. Про охорону дитинства: Закон України від 26 квіт. 2001 р. № 2402-ІІІ *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 30. Ст. 142 (станом на 07 трав. 2017 р.). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2402-14>.

5. Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю: Закон України від 21 черв. 2001 р. № 2558-ІІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 42. Ст. 213. (станом на 08 жовт. 2016 р.). URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2558-14>.

6. Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей: Закон України від 24 січ. 1995 р. № 20/95-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 6. Ст. 35. (станом на 09 лют. 2017 р.). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/20/95-вр>.

7. Про Національну поліцію: Закон України від 02 лип. 2015 р. № 580. *Відомості Верховної Ради*. 2015. № 40–41. Ст. 379 (станом на 05 трав. 2017 р.). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.

8. Про затвердження Положення про Національну поліцію: постанова Кабінет Міністрів України від 28 жовт. 2015 р. № 877. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/877-2015-п/para9#n9>.

9. Положення про Департамент превентивної діяльності Національної поліції України: затв. наказом Національної поліції України 27 листопада 2015 року № 123.

10. Положення про Департамент патрульної поліції: затв. наказом Національної поліції України від 06 лист. 2015 р. № 73 (зі змін. у ред. наказу Національної поліції від 31 жовт. 2016 р. № 1114). URL:

<http://patrol.police.gov.ua/ru/faq/normatyvno-pravova-baza-diyalnosti-patrulnoyi-politsiyi/>.

11.Маркин Я., Рябоконь А., Кучкина А. Как работают группы смерти в соцсетях и почему подростки хотят туда попасть. Вести. 8 дек. 2016. URL: <http://vesti-ukr.com/strana/214323-kak-rabotajut-hruppy-smerti-v-cotssetjakh-i-pochemu-podroctki-khotjat-tuda-poract>.

Кудря Віталій Олександрович, доцент кафедри організації охорони громадського порядку навчально-наукового інституту № 3 Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент, підполковник поліції

**~ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ
У ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ ~**

Оновлена Національна поліція діє на засадах поваги до прав людини. Це завдання походить із концепції публічно-сервісної діяльності поліції, адже поліція служить для охорони прав людини і сприяння їх реалізації та захисту. Адже, порушення прав людини у діяльності органів, які наділені повноваженнями обмежувати ці права підривають авторитет влади і держави загалом. Кожне завдання поліції, які у статті 2 Закону України "Про Національну поліцію" доречно назване поліцейськими послугами так чи інакше стосується забезпечення прав людини [1].

Зміст діяльності поліції, заснованої на принципі пріоритету прав людини, висвітлений у статтях 6 та, особливо, 7 Закону України "Про Національну поліцію".

Згідно із законом, під час виконання своїх завдань поліція забезпечує дотримання прав і свобод людини, гарантованих Конституцією та законами України, а також міжнародними договорами України і сприяє їх реалізації.

У діяльності поліції забороняються будь-які привілеї чи обмеження за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовною або іншими ознаками.

Поліція забезпечує доступ до публічної інформації, володільцем якої вона є з дотриманням вимог національного законодавства та практики Європейського суду з прав людини. Це означає нерозголошення відомостей, що стосуються особистого життя людини, принижують її честь і гідність, якщо виконання обов'язків не вимагає іншого. Виходячи із конституційного

принципу презумпції невинуватості, посадові особи органів поліції можуть називати особу винною у вчиненні злочину лише після оголошення про це у вироку суду.

Поліція тимчасово, в межах чинного законодавства може за нагальної необхідності обмежувати права і свободи громадян, якщо без цього не можуть бути виконані покладені на неї обов'язки і в обсязі, необхідному для виконання завдань поліції. Здійснення заходів, що обмежують права та свободи людини, має бути негайно припинене, якщо мета застосування таких заходів досягнута або немає необхідності подальшого їх застосування.

Конституція України допускає підстави обмеження прав людини у діяльності поліції. Так, стаття 30 Конституції України визначає, що для безпосереднього переслідування злочинця або припинення злочину, що загрожує життю мешканців, а також при стихійному лихові та інших надзвичайних обставинах працівники поліції мають право на вхід до житла, земельної ділянки. Статті 34 та 39 Конституції України допускають обмеження права на свободу вираження поглядів та проведення мирних зібрань в інтересах забезпечення громадського порядку, проте ці рішення поліція приймає не самостійно, а діє на підставі рішення суду. Проте, поліцейським за будь-яких обставин заборонено сприяти, здійснювати, підбурювати або терпимо ставитися до будь-яких форм катування, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання. У разі виявлення таких дій кожен поліцейський зобов'язаний негайно вжити всіх можливих заходів щодо їх припинення та обов'язково доповісти безпосередньому керівництву про факти катування та наміри їх застосування, а також повідомити про це орган досудового розслідування. У разі приховування фактів катування або інших видів неналежного поводження поліцейськими керівник органу протягом доби з моменту отримання відомостей про такі факти зобов'язаний ініціювати проведення службового розслідування та притягнення винних до відповідальності.

Стаття 55 Конституції України визначає, що кожен має право будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань. Разом з тим, у випадку невірного розуміння свого права в подальшому особа може нести відповідальність за ці дії [2].

Особливо важливо додержуватися прав людини при проведенні поліцейських заходів. Згідно статті 29 Закону України "Про Національну поліцію" такі заходи застосовуються виключно для виконання повноважень поліції. Обраний захід має бути законним, необхідним, пропорційним та ефективним.

Закон України "Про Національну поліцію" конкретизує вимоги до

превентивних та примусових поліцейських заходів, відсилає до специфічних вимог до обмеження прав людини, визначених Кодексом України про адміністративні правопорушення та Кримінальним процесуальним кодексом України, зазначає, що інші поліцейські заходи щодо обмеження прав людини можуть бути деталізовані у спеціальних законах і застосовуватись на загальних основах та принципах головного поліцейського закону.

Важливо в контексті забезпечення прав людини відмітити дотримання положень, закріплених у рішеннях Конституційного Суду України (наприклад, щодо строків затримання особи та допуску до неї захисника) та Європейського суду з прав людини (щодо недопущення катування та негуманного поводження, обмеження особистої свободи, поваги до приватності тощо) [3].

Список використаних джерел:

1. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 р. // Відомості Верховної Ради. – 2015. – № 40-41.
2. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. – К.: Преса України, 1997. – 80 с.
3. Організація роботи підрозділів превентивної діяльності Національної поліції: навчальний посібник / Кудря В.О., Лабунь А.В., Радзівон С.М., Феценко Л.О. та ін. / за ред. Кулікова В.А. – К.: «Освіта України», 2017. – 247 с.

Жук Олена Миколаївна, провідний науковий співробітник наукової лабораторії з проблем забезпечення публічної безпеки і порядку навчально-наукового інституту № 3 Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, підполковник поліції

**~ ПРОТИДІЯ НАСИЛЬСТВУ В СІМ'Ї ЩОДО ДІТЕЙ
ОРГАНАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ~**

Існування проблеми насильства щодо дітей у сім'ях лежить в площині не тільки права, а й психології, педагогіки, моралі, і навіть релігії. Запобігати цьому ганебному явищу покликані багато інститутів держави та громадськості, а особливе місце займають правоохоронні структури, які відіграють роль запобіжників, а також механізму припинення. Отже, роль та значення різних суб'єктів протидії насильства щодо дітей в сім'ях є важливою і потребує уваги з боку правової науки.

Діяльність правоохоронних органів в цій сфері має досить важливе

значення завдяки тому, що тільки дані органи через власну компетенцію наділені можливістю застосовувати заходи примусу до осіб, які вже вчинили прояви насильства.

Оцінювати діяльність правоохоронних органів та інших суб'єктів попередження насильства в сім'ї можна по-різному, але необхідно констатувати, що діяльність держави у досліджуваній сфері не відповідає реаліям сьогодення, оскільки не забезпечує в повному обсязі захист прав жертви насильства у сім'ї відповідно до міжнародних положень та норм вітчизняного законодавства. Зокрема це стосується відсутності дієвого механізму, який би припиняв насильство одразу після звернення жертви.

Одним із реальних кроків у вирішенні зазначеної проблеми може бути здійснення заходів щодо підвищення рівня взаємодії і координації всіх державних органів та налагодження тісної співпраці правоохоронних органів із неурядовими організаціями. Протидія насильству в сім'ї є комплексом соціально-педагогічних та правових заходів спеціально-уповноважених органів держави та інституцій громадянського суспільства, що охоплюють попередження, виявлення, припинення правопорушень у сім'ї, притягнення до відповідальності та корегування поведінки правопорушників, надання соціальної підтримки жертвам насильства.

Із вищезазначеного, можна виділити наступне:

- важливу роль в профілактиці насильства щодо дітей, а також бездоглядності, безпритульності та правопорушень неповнолітніх завжди відігравали правоохоронні органи;

- за багатовікову історію даної діяльності накопичений певний позитивний досвід, не врахування якого призводить до послаблення результативності в досліджуваній сфері;

- необхідна активна діяльність держави щодо підвищення, перш за все, матеріального рівня реальної захищеності сім'ї, материнства і дитинства;

- для отримання позитивних результатів необхідна науково-обґрунтована координація діяльності усіх суб'єктів протидії насильства і, зокрема, всіх підрозділів Національної поліції при чіткому правовому розмежування функцій та повноважень.

Уповноважені підрозділи Національної поліції здійснюють заходи щодо попередження насильства в сім'ї, а саме: виявляють причини і умови, що сприяють проявам насильства в сім'ї, вживають у межах своїх повноважень заходів щодо їх усунення; беруть на профілактичний облік осіб, схильних до вчинення насильства в сім'ї та проводять виховно-попереджувальну роботу з ними; відвідують сім'ї, члени яких перебувають на профілактичному обліку, за місцем їх проживання і проводять з ними профілактичну роботу;

виносять офіційні попередження членам сім'ї про неприпустимість вчинення насильства в сім'ї; приймають та розглядають у межах своїх повноважень, визначених законом, заяви і повідомлення про насильство в сім'ї або про реальну загрозу його вчинення; направляють осіб, які вчинили насильство в сім'ї до кризових центрів для проходження корекційної програми; взаємодіють із центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику з питань попередження насильства в сім'ї з органами опіки і піклування та спеціалізованими установами для осіб, які вчинили насильство в сім'ї; надають інформацію з питань попередження насильства в сім'ї на запит уповноважених органів; здійснюють інші повноваження щодо попередження насильства в сім'ї, передбачені законом.

Основними напрямками діяльності підрозділів Національної поліції мають бути наступні: проведення індивідуальної профілактичної роботи з неповнолітніми та їх батьками, виявлення осіб, які залучають неповнолітніх до вчинення правопорушень та інших антисуспільних дій або осіб, які вчиняють щодо неповнолітніх інші протиправні діяння, а також батьків неповнолітніх або їх законних представників і посадових осіб, які не виконують або неналежним чином виконують свої обов'язки з виховання, навчання та утримання неповнолітніх; здійснення організаційних заходів щодо виявлення неповнолітніх, оголошених в розшук, а також неповнолітніх, які потребують допомоги держави і в установленому порядку направлення таких осіб до відповідних органів або установ; розгляд заяв і повідомлень про правопорушення, вчинені неповнолітніми, а також дітьми, які не досягли віку, з якого настає юридична відповідальність, а також про невиконання або неналежне виконання їх батьками або законними представниками або посадовими особами обов'язків з виховання, навчання і утримання неповнолітніх; участь у підготовці матеріалів щодо розгляду можливості поміщення підлітків до установ тимчасової ізоляції для неповнолітніх правопорушників тощо.

Діяльність органів Національної поліції займає ключове місце у питанні протидії насильства у сім'ї щодо дітей, адже саме на дану інституцію покладено обов'язок безпосередньо здійснювати комплекс попереджувальних (профілактичних) і припинювальних заходів. Для підвищення соціальної ефективності виконуваних функцій з протидії насильства щодо дітей, а також профілактики бездоглядності, безпритульності та правопорушень неповнолітніх, потрібно вирішення наступних питань: активне впровадження в повсякденну діяльність автоматизованих обліків, формалізованих бланків документів, електронних

картотек; підвищення рівня матеріально-технічної оснащеності робочого місця співробітника, в тому числі сучасними комп'ютерними засобами; подальше розширення і вдосконалення наявних інформаційно-обчислювальних і пошукових мереж, постійне оновлення інтегрованих банків даних, що сприятиме своєчасному, оперативному реагуванню на виявлені порушення.

Список використаних джерел:

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Про Національну поліцію : Закон України від 02 лип. 2015 р. № 580. *Відомості Верховної Ради*. – 2015. – № 40–41. – Ст. 379 (станом на 1 вер. 2017 р.). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.
3. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 09.04.1999 р. № 586-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 20-21. Ст. 190. 1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
4. Юнін О. С. Зарубіжний досвід адміністративно-правового регулювання діяльності правоохоронних (поліцейських) підрозділів і можливості його застосування в Україні. Харків: НікаНова, 2015. 456 с.
5. Адміністративна діяльність Національної поліції: навч. посіб. / О. М. Калюк, С. Ф. Константінов, В. А. Куліков та ін.; за заг. ред. В. А. Кулікова. К. : «Освіта України», 2016. 230 с.

Радзівон Сергій Миколайович, доцент кафедри організації охорони громадського порядку навчально-наукового інституту № 3 Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент, підполковник поліції

**~ ПОРЯДОК ЗАСТОСУВАННЯ
ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ЗАХОДІВ ПРИМУСУ ~**

Поліцейський зобов'язаний заздалегідь попередити особу про застосування фізичної сили, спеціальних засобів і вогнепальної зброї і надати їй достатньо часу для виконання законної вимоги поліцейського, крім випадку, коли зволікання може спричинити посягання на життя і здоров'я особи чи та/або поліцейського або інші тяжкі наслідки, або в ситуації, що склалася, таке попередження є не виправданим або неможливим.

Попередження може бути зроблено голосом, а за значної відстані або звернення до великої групи людей - через гучномовні установки, підсилювачі звуку.

Вид та інтенсивність застосування заходів примусу визначаються з урахуванням конкретної ситуації, характеру правопорушення та індивідуальних особливостей особи, яка вчинила правопорушення.

Поліцейські зобов'язані надавати невідкладну медичну допомогу особам, які постраждали в результаті застосування заходів примусу.

Заборонено застосування фізичної сили, спеціальних засобів і вогнепальної зброї до жінок з явними ознаками вагітності, малолітніх осіб, осіб з явними ознаками обмежених можливостей або старості, крім випадків учинення ними збройного чи групового нападу, учинення збройного опору поліцейському, що загрожує життю і здоров'ю інших осіб або поліцейських, якщо відбити такий напад або опір іншими способами і засобами неможливо [1].

Застосування фізичної сили

Поліцейський може застосовувати фізичну силу, у тому числі спеціальні прийоми боротьби (рукопашного бою), для забезпечення особистої безпеки або/та безпеки інших осіб, припинення правопорушення, затримання особи, яка вчинила правопорушення, якщо застосування інших поліцейських заходів не забезпечує виконання поліцейським повноважень, покладених на нього законом.

Поліцейський зобов'язаний письмово повідомити свого керівника, а той зобов'язаний повідомити прокурора про завдання особі тілесних ушкоджень унаслідок застосування фізичної сили.

Застосування спеціальних засобів

Поліцейський для забезпечення публічної безпеки і порядку застосовує спеціальні засоби, визначені законом України «Про Національну поліцію». Поліцейський уповноважений застосовувати спеціальні засоби тільки у разі, якщо він пройшов відповідну спеціальну підготовку.

Закон визначає загальні правила застосування спеціальних засобів:

- 1) кайданки та інші засоби обмеження рухомості застосовуються:
 - а) до особи, яка підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення та чинить опір поліцейському або намагається втекти;
 - б) під час затримання особи;
 - в) під час конвоювання (доставляння) затриманого або заарештованого;
 - г) якщо особа своїми небезпечними діями може завдати шкоду собі і оточуючим;

- г) проведення процесуальних дій з особами у випадках, коли вони можуть створити реальну небезпеку оточуючим або собі;
- 2) гумові та пластикові кийки застосовуються для:
 - а) відбиття нападу на поліцейського, іншу особу та/або об'єкт, що перебуває під охороною;
 - б) затримання особи, яка вчинила правопорушення і чинить злісну непокору законній вимозі поліцейського;
 - в) припинення групового порушення громадського порядку чи масових заворушень;
- 3) засоби, споряджені речовинами сльозогінної та дратівної дії, застосовуються для:
 - а) відбиття нападу на поліцейського, іншу особу та/або об'єкт, що перебуває під охороною;
 - б) припинення групового порушення громадського порядку чи масових заворушень;
- 4) засоби примусової зупинки транспорту застосовуються для примусової зупинки транспортного засобу, водій якого не виконав законні вимоги поліцейського щодо зупинки транспортного засобу, або якщо дії водія транспортного засобу створюють загрозу життю чи здоров'ю людини;
- 5) пристрої, гранати, боеприпаси та малогабаритні підривні пристрої для руйнування перешкод і примусового відчинення приміщень застосовуються для:
 - а) затримання особи;
 - б) звільнення особи, незаконно позбавленої свободи, яка знаходиться у приміщенні;
 - в) електрошокові пристрої контактної та контактнo-дистанційної дії застосовуються для:
 - а) відбиття нападу на поліцейського, іншу особу та/або об'єкт, що перебуває під охороною;
 - б) відбиття нападу тварини, що загрожує життю і здоров'ю особи чи поліцейського;
- 7) спеціальні маркувальні та фарбувальні засоби застосовуються для:
 - а) маркування особи, яка підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення;
 - б) припинення групового порушення громадського порядку чи масових заворушень з метою подальшого виявлення осіб та затримання, а також контролю за переміщенням речей;
- 8) пристрої, гранати та боеприпаси світлозвукової дії, засоби акустичного та мікрохвильового впливу застосовуються для:

Дотримання прав людини в діяльності Національної поліції

а) відбиття нападу на поліцейського, іншу особу та/або об'єкт, що перебуває під охороною;

б) затримання особи, яка чинить збройний опір, або з метою примусити таку особу залишити територію (транспортний засіб, будівлю, споруду, земельну ділянку), де перебуває така особа;

в) звільнення особи, незаконно позбавленої свободи, яка знаходиться у приміщенні;

9) водомети, бронемашини та інші спеціальні транспортні засоби застосовуються для:

а) припинення групового порушення громадського порядку чи масових заворушень;

б) відбиття групового нападу, що загрожує життю та здоров'ю людей;

в) примусової зупинки транспортного засобу, водій якого не виконав законні вимоги поліцейського зупинитися;

г) затримання озброєної особи, яка підозрюється у вчиненні злочину;

10) пристрої для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, застосовуються для:

а) захисту від нападу, що загрожує життю та здоров'ю людей, у тому числі поліцейського;

б) відбиття збройного нападу на об'єкти, що перебувають під охороною, конвої, житлові та нежитлові приміщення, а також для звільнення їх у разі захоплення;

в) затримання особи, яка підозрюється у вчиненні тяжкого або особливо тяжкого злочину і яка намагається втекти;

г) затримання особи, яка чинить збройний опір або намагається втекти з-під варти;

г) затримання озброєної особи, яка погрожує застосуванням зброї та інших предметів, що загрожують життю чи здоров'ю людей, у тому числі поліцейського;

д) подання сигналу тривоги або виклику допоміжних сил;

е) знешкодження тварини, яка загрожує життю чи здоров'ю людей, у тому числі поліцейського;

є) припинення групового порушення громадського порядку чи масових заворушень;

ж) відбиття групового нападу, що загрожує життю чи здоров'ю людей;

11) засоби, споряджені безпечними димоутворювальними препаратами, застосовуються для:

а) забезпечення маскування дій поліцейських, спрямованих на затримання особи, яка чинить збройний опір, або для того, щоб примусити таку особу залишити територію (транспортний засіб, будівлю, споруду, земельну ділянку), на якій вона перебуває;

б) звільнення особи, незаконно позбавленої свободи;

12) службовий собака застосовується під час:

а) патрулювання;

б) переслідування та затримання особи, яка підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення;

в) під час конвоювання (доставлення) затриманої або заарештованої особи;

г) для відбиття нападу на особу та/або поліцейського;

13) службовий кінь застосовується під час:

а) патрулювання;

б) переслідування та затримання особи, яка підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення.

Поліції (поліцейському) заборонено:

1) наносити удари гумовими (пластиковими) кийками по голові, шиї, ключичній ділянці, статевих органах, попереку (куприку) і в живіт;

2) під час застосування засобів, споряджених речовинами сльозогінної та дратівної дії, здійснювати прицільну стрільбу по людях, розкидання і відстрілювання гранат у натовп, повторне застосування їх у межах зони ураження в період дії цих речовин;

3) відстрілювати патрони, споряджені гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, з порушенням визначених технічними характеристиками вимог щодо відстані від особи та стрільби в окремі частини голови і тіла людини;

4) застосовувати водомети при температурі повітря нижче +10°C;

5) застосовувати засоби примусової зупинки транспорту для примусової зупинки мотоциклів, мотоколясок, моторолерів, мопедів, транспортного засобу, що здійснює пасажирські перевезення, а також застосовувати такі засоби на гірських шляхах або ділянках шляхів з обмеженою видимістю, залізничних переїздах, мостах, шляхопроводах, естакадах, у тунелях;

б) застосовувати кайданки більше ніж 2 години безперервного використання або без послаблення їх тиску.

Застосування малогабаритного підривного пристрою для відкриття приміщень є виправданим, якщо шкода, заподіяна охоронюваним законом правам та інтересам, є меншою, ніж шкода, яку вдалося відвернути.

Поліцейський зобов'язаний у письмовій формі повідомити свого керівника про застосування до особи спеціального засобу. Якщо поліцейський заподіяв особі поранення або каліцтво внаслідок застосування до неї спеціального засобу, керівник такого поліцейського зобов'язаний негайно повідомити про це відповідного прокурора. Допустимі параметри спеціальних засобів у частині їх фізичного, хімічного та іншого впливу на організм людини визначаються уповноваженими установами центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я.

Правила зберігання, носіння та застосування спеціальних засобів, що є на озброєнні поліції, визначаються нормативними актами Міністерства внутрішніх справ України [2; с 25].

Застосування вогнепальної зброї

Застосування вогнепальної зброї є найбільш суворим заходом примусу.

Поліцейський уповноважений на зберігання, носіння вогнепальної зброї, а також на її застосування і використання лише за умови що він пройшов відповідну спеціальну підготовку. Порядок зберігання і носіння вогнепальної зброї, що знаходиться в розпорядженні поліцейського, перелік вогнепальної зброї та боєприпасів, що використовуються в діяльності поліції, та норми їх належності встановлюються Міністром внутрішніх справ України.

Поліцейський уповноважений у виняткових випадках застосовувати вогнепальну зброю:

- 1) для відбиття нападу на поліцейського або членів його сім'ї, у випадку загрози їхньому життю чи здоров'ю;
- 2) для захисту осіб від нападу, що загрожує їхньому життю чи здоров'ю;
- 3) для звільнення заручників або осіб, яких незаконно позбавлено волі;
- 4) для відбиття нападу на об'єкти, що перебувають під охороною, конвої, житлові та нежитлові приміщення, а також звільнення таких об'єктів у разі їх захоплення;
- 5) для затримання особи, яку застали під час вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину і яка намагається втекти;
- 6) для затримання особи, яка чинить збройний опір, намагається втекти з-під варти, а також озброєної особи, яка погрожує застосуванням зброї та інших предметів, що загрожують життю і здоров'ю людей та/або поліцейського;
- 7) для зупинки транспортного засобу шляхом його пошкодження, якщо водій своїми діями створює загрозу життю чи здоров'ю людей та/або поліцейського.

Поліцейський уповноважений застосовувати вогнепальну зброю тільки після попередження про необхідність припинення протиправних дій і намір використання заходу примусу.

Застосування вогнепальної зброї без попередження допускається:

1) при спробі особи, яку затримує поліцейський із вогнепальною зброєю в руках, наблизитися до нього, скоротивши визначену ним відстань, чи доторкнутися до зброї;

2) у разі збройного нападу, а також у разі раптового нападу із застосуванням бойової техніки, транспортних засобів або інших засобів, що загрожують життю чи здоров'ю людей;

3) якщо особа, затримана або заарештована за вчинення особливо тяжкого чи тяжкого злочину, втікає із застосуванням транспортного засобу;

4) якщо особа чинить збройний опір;

5) для припинення спроби заволодіти вогнепальною зброєю.

Поліцейський уповноважений застосовувати вогнепальну зброю тільки з метою заподіяння особі такої шкоди, яка є необхідною і достатньою в такій обстановці, для негайного відвернення чи припинення збройного нападу.

Поліцейський уповноважений застосовувати вогнепальну зброю у разі збройного нападу, якщо відвернення чи припинення відповідного нападу неможливо досягнути іншими засобами.

Поліцейському заборонено застосовувати вогнепальну зброю в місцях, де може бути завдано шкоди іншим особам, а також у вогнебезпечних та вибухонебезпечних місцях, крім випадків необхідності відбиття нападу або крайньої необхідності.

Поліцейський зобов'язаний у письмовій формі повідомляти свого керівника про застосування вогнепальної зброї, а також негайно повідомити свого керівника про активне застосування вогнепальної зброї, який, у свою чергу, зобов'язаний поінформувати центральний орган управління поліції та відповідного прокурора.

Поліцейський може взяти до рук вогнепальну зброю і привести її у готовність, якщо вважає, що в обстановці, що склалася, можуть виникнути підстави для її застосування.

Під час затримання осіб, щодо яких у поліцейського виникла підозра у вчиненні тяжкого чи особливо тяжкого злочину, а також під час перевірки документів у таких осіб поліцейський може привести в готовність вогнепальну зброю та попередити особу про можливість її застосування. Спроба особи, яку затримує поліцейський із вогнепальною зброєю в руках, наблизитися до нього, скоротивши визначену поліцейським відстань, чи

доторкнутися до зброї є підставою для застосування вогнепальної зброї поліцейським.

Поліцейський може використати вогнепальну зброю для подання сигналу тривоги або виклику допоміжних сил, або для знешкодження тварини, яка загрожує життю чи здоров'ю поліцейського та інших осіб [3; с.74].

Список використаних джерел:

1. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 р. // Відомості Верховної Ради. – 2015. – № 40-41.
2. Мінка Т.П. Аактуальні питання застосування національною поліцією заходів фізичного впливу, спеціальних засобів та зброї / Т.П.Мінка // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ - № 4, 2015 – 24-28.
3. Організація роботи підрозділів превентивної діяльності Національної поліції: навчальний посібник / Кудря В.О., Лабунь А.В., Радзівон С.М., Фещенко Л.О. та ін. / за ред. Кулікова В.А. – К.: «Освіта України», 2017. – 247 с.

Куценко Дмитро Володимирович, старший науковий співробітник наукової лабораторії з проблем забезпечення публічної безпеки і порядку навчально-наукового інституту № 3 Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, майор поліції

**~ КОНЦЕПЦІЯ ПУБЛІЧНО-СЕРВІСНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ ~**

Ефективне і вільне здійснення прав людини – одна з головних ознак демократичного суспільства і правової держави. Пріоритетне завдання якісного розвитку публічного управління в Україні полягає в необхідності зміни «державоцентристської» ідеології на «людиноцентристську». Такій зміні в тому числі має сприяти концепція публічно-сервісної діяльності органів влади, тобто діяльності держави та органів місцевого самоврядування із забезпечення такого порядку їх взаємодії з населенням, конкретними приватними (фізичними та юридичними) особами, за яким останні здатні ефективно реалізовувати свої права та законні інтереси. Ця концепція знайшла своє вираження в ст. 2 Закону «Про Національну поліцію», згідно з якою завданням поліції є надання поліцейських послуг у сферах

відповідальності поліції, а саме: забезпечення публічної безпеки і порядку; охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави та протидії злочинності.

Публічність як поняття походить від латинського терміна «publicus» – «суспільний» («не приватний»), належний усім людям взагалі, гласний, відкритий, спільний. У юридичному значенні – такий, що належить державі, нації, комуні (територіальному об'єднанню громадян); такий, що не належить до жодної певної окремої особи, тобто неприватний.

Сервіс (від англ. service - служба) – обслуговування населення в різних сферах повсякденного життя.

Таким чином, публічно-сервісна діяльність поліції – це діяльність з обслуговування потреб та інтересів приватних осіб у їхніх стосунках з органами публічної адміністрації – органами внутрішніх справ.

Передусім, така діяльність полягає в наданні якісних, доступних публічних послуг населенню. Термін «послуги» дає змогу чітко визначити місце держави та її органів у відносинах з громадянами. Сучасна держава є організацією на службі суспільства, яка не владарює над громадянами, а надає їм послуги. Організація системи надання публічних, в тому числі поліцейських послуг має виходити з інтересів громадян, а не чиновників, як це залишилося у спадок від авторитарної держави.

Публічні послуги - це всі послуги, що надаються публічним (державним та самоврядним) сектором або іншими суб'єктами за рахунок публічних коштів.

Адміністративні послуги - це публічні послуги, які надаються органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування (адміністративними органами) і надання яких пов'язане з реалізацією владних повноважень.

Нормативно-правовою основою надання поліцією публічних послуг населенню є Закон України «Про адміністративні послуги», який визначає правові засади реалізації прав, свобод і законних інтересів фізичних та юридичних осіб у сфері надання адміністративних послуг. Надання адміністративних послуг регулюється також досить широким колом інших нормативно-правових актів, зокрема Законами України: «Про соціальні послуги», «Про громадянство України», «Про громадські об'єднання», «Про патентування деяких видів підприємницької діяльності», «Про стандартизацію», «Про ліцензування деяких видів господарської діяльності», Постановою Кабінету Міністрів України № 1098 від 26 жовтня 2011 року «Деякі питання надання підрозділами Міністерства внутрішніх справ та Державної міграційної служби платних послуг» та ін.

Зокрема, поліція може надавати такі публічні послуги:

- видача дозволу на використання об'єктів і приміщень, призначених для провадження діяльності, пов'язаної з обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів;
- видача посвідчення водія на право керування транспортними засобами;
- реєстрація, перереєстрація колісних транспортних засобів з видачею свідоцтва про реєстрацію або його дубліката та номерних знаків, а також багато інших затребуваних, актуальних та необхідних приватним особам послуг.

Проте, відносини у сфері досудового розслідування, оперативно-розшукової діяльності, судочинства, виконавчого провадження, доступу до публічної інформації, провадження діяльності, пов'язаної із державною таємницею, виконання покарань та деякі інші не охоплюються поняттям публічно-сервісної діяльності поліції та регулюються спеціальними правовими актами.

Список використаних джерел:

1. Адміністративна діяльність Національної поліції: навчальний посібник для підготовки до іспиту / Калюк О.М., Константінов С.Ф., Куліков В.А. та ін. / за ред. Кулікова В.А. – К.: «Освіта України», 2016. – 230 с.
2. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. – К.: Преса України, 1997. – 80 с.
3. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 2 червня 2011 р. // (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 51, ст.577).
4. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 р. // Відомості Верховної Ради. – 2015. – № 40-41.

Мозоль Вікторія Василівна, старший науковий співробітник наукової лабораторії з проблем забезпечення публічної безпеки і порядку навчально-наукового інституту № 3 Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, підполковник поліції

**~ ЗАХИСТ ДІТЕЙ ВІД ЖОРСТОКОГО ПОВОДЖЕННЯ
ТА НАСИЛЬСТВА В СІМ'Ї ~**

Проблема фізичного, психічного насильства та жорстокого поводження з дітьми завжди існувала в нашому суспільстві. Дана проблема не знає ні

державних кордонів, ні соціального розшарування. Від насильства потерпають як жінки, так і чоловіки, але особливо небезпечним є насильство стосовно дітей, адже діти не здатні себе захистити. Насильство можна визначити як дію або бездіяльність однієї людини стосовно іншої, що завдає шкоди здоров'ю як фізичному, так і психічному, принижує почуття честі і гідності.

Першим міжнародним актом спрямованим на створення умов, що забезпечують нормальний фізичний і психічний розвиток дитини є Женевська декларація 1923 року. Всесвітньо значимим документом щодо захисту прав людини, зокрема, дітей стала прийнята 10.12 1948 року Генеральною Асамблеєю ООН «Загальна декларація прав людини» у якій вперше були зафіксовані основи захисту прав дітей.

Основним міжнародним актом, що регламентує права дитини є Конвенція ООН про права дитини, що була прийнята у 1989 році та ратифікована 185 країнами світу. Конвенція ООН про права дитини зобов'язує держави, які ратифікували цей документ вживати всіх необхідних законодавчих, адміністративних, соціальних, освітніх заходів щодо захисту дитини від усіх форм фізичного, психічного насильства, образи чи зловживання, відсутності піклування чи недбалого і брутального поведіння та експлуатації, включаючи сексуальні зловживання з боку батьків, законних опікунів чи будь-якої іншої особи, яка піклується про дитину [1].

Україна ратифікувала Конвенцію ООН про права дитини у 1991 році та внесла відповідні зміни до національного законодавства відповідно до міжнародних стандартів. Право дітей на захист і здійснення відповідної роботи в цьому напрямі гарантується Конституцією України зокрема, статтями 28, 52 відповідно до яких, ніхто не може бути підданий катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує його гідність поведінню чи покаранню, Законами України «Про охорону дитинства», «Про попередження насильства в сім'ї», «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю», «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей», Кримінальним кодексом України, Сімейним кодексом України та Цивільним кодексом України, Порядком розгляду заяв та повідомлень про вчинення насильства в сім'ї або реальну його загрозу та іншими нормативно-правовими актами.

Основні форми запобіжних заходів проти жорстокого поведіння з дітьми та захисту дітей від насильства в сім'ї можна сформулювати в три групи: первинні, вторинні, третинні.

Первинні засоби запобігання насильства над дітьми – дії спрямовані на інформування громадськості щодо наслідків жорстокого поведіння з дітьми та зміну поведінки стосовно виховання дітей.

Прикладами таких дій є інформаційні кампанії щодо підвищення громадської свідомості, які проводяться як державними так і недержавними організаціями. Первинні засоби запобігання насильства включають у себе наступну діяльність:

- відвідування працівниками соціальної служби та служби охорони здоров'я сім'ї; проведення навчальних програм з усвідомленого батьківства та розвитку дитини;
- функціонування телефонних ліній допомоги;
- консультування у громадських центрах тощо.

Вторинними засобами запобігання насильству є спеціалізовані послуги сім'ям, які потребують додаткової допомоги шляхом визначення факторів ризику поганого ставлення до дитини. Жорстокість у сім'ї, зазвичай насилля чоловіка чи дружини найбільш передбачуваний фактор ризику, який призводить до насильства над дитиною у майбутньому. При проведенні відбору сім'ї для втручання необхідно враховувати наступні фактори: батьківське сприйняття дитини, батьківську позицію дитини, індикатори формування прив'язаності, якість батьківства.

Третинні засоби запобігання насильства - це надання послуг дітям та сім'ям з якими вже трапились випадки насильства чи нехтування. Відповідне реакційне стеження та виявлення випадків насильства чи нехтування дітьми призводить до втручання у сім'ю з метою припинення поганого ставлення та попередження його в майбутньому. Цей вид діяльності є необхідним навіть за наявності первинних та вторинних запобіжних заходів [2].

В Україні з дітьми, які потерпіли від жорстокого поводження, насильства працюють центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, які створюють притулки для жінок з дітьми, що постраждали від насильств. Будь-яке залучення працівників соціальної сфери до захисту дитини від жорстокого поводження повинно розглядатися в контексті мультидисциплінарного підходу. Всі запобіжні заходи мають проводитися в рамках Конвенції ООН про права дитини та чинного законодавства України.

Відповідно до статті 3 Закону України "Про попередження насильства в сім'ї" [3] здійснення заходів із попередження насильства в сім'ї покладається на:

- центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики з питань попередження насильства в сім'ї;
- центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань попередження насильства в сім'ї;
- уповноважені підрозділи органів Національної поліції;
- органи опіки і піклування;

- спеціальні установи для осіб, які вчинили насильство в сім'ї, та жертв такого насильства: кризові центри для членів сімей, у яких учинено насильство в сім'ї або існує реальна загроза його вчинення, та центри медико-соціальної реабілітації жертв насильства в сім'ї.

В Україні в сучасності на законодавчому рівні закріплено термін "жорстоке поводження з дитиною". Відповідно до п. 4 розд. I спільного наказу Міністерства соціальної політики України, Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства освіти і науки України та Міністерства охорони здоров'я України від 19.08.2014 № 564/836/945/577 "Про затвердження Порядку розгляду звернень та повідомлень з приводу жорстокого поводження з дітьми або загрози його вчинення" [4] жорстоке поводження з дитиною – це будь-які форми фізичного, психологічного, сексуального або економічного насильства над дитиною в сім'ї або поза нею.

Відповідно до Порядку, звернення про факти жорстокого поводження з дітьми або загрозу їх вчинення можуть подаватися в усній або письмовій формі за місцем проживання (перебування) дитини самою дитиною, батьками, одним із батьків дитини або особою/особами, які їх замінюють, будь-якими фізичними та юридичними особами.

Повідомлення про дитину, яка постраждала від жорстокого поводження або стосовно якої існує загроза його вчинення можуть приймати суб'єктами, яким стало відомо про зазначені факти: служба у справах дітей, органи Національної поліції, заклади освіти, заклади охорони здоров'я.

Координатором заходів щодо захисту дітей від жорстокого поводження з ними або загрози його вчинення є служба у справах дітей. Якщо у зверненні (повідомленні) вбачається ознака кримінального правопорушення чи загроза щодо його вчинення, інформація терміново після її отримання передається Органу Національної поліції для вжиття відповідних заходів.

Служби у справах дітей:

- здійснюють приймання звернень та повідомлень про випадки жорстокого поводження щодо дитини;
- ведуть облік дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах у зв'язку з жорстоким поводженням з ними або загрозою щодо його вчинення;
- координують діяльність суб'єктів при вирішенні питань соціального захисту дітей, які постраждали від жорстокого поводження;
- забезпечують надання необхідної допомоги дитині, яка постраждала від жорстокого поводження, у взаємодії з іншими суб'єктами та з урахуванням найкращих інтересів дитини;
- направляють дитину до закладів охорони здоров'я для обстеження стану її здоров'я, надання дитині необхідної медичної допомоги, у тому

числі лікування в стаціонарі, та документування фактів жорстокого поводження з нею;

- у разі необхідності представляють (у тому числі в судах) інтереси дітей, які постраждали від жорстокого поводження або стосовно яких існує загроза його вчинення.

Працівники органів Національної поліції здійснюють прийняття інформації про факти жорстокого поводження з дітьми або загрозу щодо їх вчинення цілодобово.

Працівник поліції повинен скласти протокол усної заяви або рапорт про факт жорстокого поводження з дитиною (загрозу його вчинення), у якому зазначає: прізвище, ім'я, по батькові постраждалої дитини, інформацію про особу, яка жорстоко поводитися з дитиною чи реально мала такий намір, час і місце випадку, інші необхідні обставини. Дана інформація заноситься до Єдиного обліку заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події. При отриманні інформації про факт жорстокого поводження з дитиною (загрозу його вчинення) працівник поліції уживає заходів щодо її внесення до журналу усі заяви, повідомлення, протоколи усної заяви, рапорти про факти жорстокого поводження з дітьми (загрозу його вчинення) розглядає керівництво органу та надає письмові резолюції працівникам уповноваженого підрозділу щодо необхідних заходів для подальшого прийняття рішення згідно із законодавством. Після отримання заяви, повідомлення, складання протоколу усної заяви або рапорту про факт жорстокого поводження з дитиною (загрозу його вчинення) працівник поліції за наявності ознак кримінального правопорушення доповідає про це начальникові слідчого підрозділу для внесення слідчими відповідних відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань та інформує керівника органу.

За результатами розгляду звернення, повідомлення про факт жорстокого поводження з дитиною (загрозу щодо його вчинення) працівники уповноваженого підрозділу поліції зобов'язані поінформувати батьків дитини або осіб, які їх замінюють (якщо не вони є винуватцями жорстокого поводження з дитиною або загрози його вчинення), службу у справах дітей та у разі потреби органи прокуратури та суд.

Заклади освіти приймають звернення та повідомлення про випадки жорстокого поводження щодо дитини та терміново (протягом однієї доби) передають повідомлення у письмовій формі до служби у справах дітей, органів Національної поліції про випадок жорстокого поводження з дитиною чи загрозу його вчинення. Також у межах компетенції вживають заходів щодо виявлення і припинення фактів жорстокого поводження з дітьми або

загрози його вчинення в закладах освіти, організують роботу психологічної служби системи освіти з дітьми, які постраждали від жорстокого поводження; проводять роз'яснювальну роботу з батьками та іншими учасниками навчально-виховного процесу із запобігання, протидії негативним наслідкам жорстокого поводження з дітьми.

Заклади охорони здоров'я:

- здійснюють приймання звернень та повідомлень про випадки жорстокого поводження щодо дитини;
- терміново (протягом однієї доби) передають повідомлення у письмовій формі до служби у справах дітей, органів Національної поліції за місцезнаходженням закладу охорони здоров'я про випадок жорстокого поводження з дитиною чи загрозу його вчинення;
- цілодобово здійснюють прийняття дітей, які постраждали від жорстокого поводження, надають їм необхідну медичну, психологічну (за наявності в закладі охорони здоров'я психолога) допомогу та документують факти жорстокого поводження з дітьми;
- при обстеженні дитини медичні працівники звертають увагу на ушкодження, що могли виникнути внаслідок жорстокого поводження з нею, повідомляють про це лікаря, який надає дитині первинну медичну допомогу, забезпечують подання інформації до служби у справах дітей та органу внутрішніх справ;
- проводять лікування дітей, які постраждали від жорстокого поводження, та надають психологічну допомогу (за наявності в закладі охорони здоров'я психолога).

Центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді:

- здійснюють приймання звернень та повідомлень про випадки жорстокого поводження щодо дитини;
- терміново (протягом однієї доби) передають повідомлення у письмовій формі до служби у справах дітей, органів внутрішніх справ про випадок жорстокого поводження з дитиною чи реальну загрозу його вчинення;
- здійснюють екстрене втручання, надають необхідні соціальні послуги дітям, які постраждали від жорстокого поводження або стосовно яких існує загроза його вчинення, та забезпечують соціальний супровід сімей, у яких проживають такі діти;
- направляють у разі потреби сім'ї (або одного з членів сім'ї) з дитиною, яка постраждала від жорстокого поводження або стосовно якої існує загроза його вчинення, до центру соціально-психологічної допомоги [4]

Насильство над дітьми, зневага їхніми інтересами та жорстоке поводження можуть мати різні види і форми. Основним їхнім наслідком є загроза життю та здоров'ю дитини та серйозний збиток для її розвитку і соціалізації [5]. Тому, органи Національної поліції, державні спеціально уповноважені органи, громадські організації, члени сімей повинні використовувати всю систему захисту дітей від жорстокого поводження та попередження насильства в сім'ї.

Список використаних джерел:

1. Конвенція про права дитини ООН : Конвенція від 20 листопада 1989 р., №44/25 [Електронний ресурс] // Сайт "Електронні дані і програми". – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_021.
2. О.І. Бандурка Система захисту дітей від жорстокого поводження на насильства в сім'ї / ХНУВС.- 2014.-с 47-57.
3. Про попередження насильства в сім'ї [Електронний ресурс] : Закон України від 15 листопада 2001р. №2789-III // Сайт "Електронні дані і програми". – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2789-14> ; станом на 12 жовтня 2016 р.
4. Про затвердження Порядку розгляду звернень та повідомлень з приводу жорстокого поводження з дітьми або загрози його вчинення : Наказ Міністерства соціальної політики України, Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства освіти і науки України та Міністерства охорони здоров'я України від 19.08.2014 № 564/836/945/577 [Електронний ресурс] // Сайт "Електронні дані і програми". – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1105-14> ; станом на 12 жовтня 2016 р.
5. Венцель Н.В. Правовий захист дітей від насильства та жорстокого поводження [Електронний ресурс] – Режим доступу : / https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=4195

Литвин Вікторія Василівна, науковий співробітник наукової лабораторії з проблем забезпечення публічної безпеки і порядку навчально-наукового інституту № 3 Національної академії внутрішніх справ, лейтенант поліції

***~ ПРОТИДІЯ МАНІПУЛЯЦІЯМ
В РОБОТІ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО ~***

Комунікативна взаємодія патрульних поліцейських з громадянами в сучасних умовах характеризується досить великою психологічною

напруженістю. Виконання патрульними своїх професійних обов'язків, застосування превентивних заходів і примусових (силове затримання правопорушників чи злочинців) та законне позбавлення особи певних прав інколи викликають негативний резонанс та осуд з боку населення. Це сприяє тому, що громадяни починають з недовірою ставитись до правоохоронців, вступати у конфлікт з поліцейськими, застосовувати різні психологічні впливи та маніпуляції до них тощо.

Для того, щоб протидіяти вище наведеним маніпуляціям, які і є стрес-факторами, що впливають на психічну та фізичну напруженість та сприяють розвитку стресу, поліцейському потрібно засвоїти певні правила поведінки у стресових ситуаціях та вміти протистояти їм.

Конфліктом (лат. Conflictus – зіткнення, сутичка) є зіткнення протилежних інтересів і поглядів. Конфлікти є відкритими та закритими. В роботі патрульного поліцейського ж переважають відкриті конфлікти, які характеризуються:

- поганою комунікацією між сторонами;
- протилежними позиціями сторін;
- підвищеним тоном;
- образами;
- загрозивими словами;
- відкритими погрозами.

Ознаками прихованих конфліктів є:

- спроби маніпулювати темою розмови;
- відмова у спілкуванні;
- невербальні прояви страху;
- насмішки, іронія, сарказм;
- невербальна агресивна та закрита пози тощо [1].

Крім цього у конфліктах прослідковуються певні прояви маніпуляцій з боку громадян, які супроводжуються брехнею, неповною передачею інформації, перекручуванням фактів, вживанням певних словесних формул, які відволікають увагу іншої сторони тощо. Для того, щоб протидіяти таким маніпуляціям патрульний повинен чітку усвідомлювати власну мету та бути асертивним. В таких ситуаціях він посилається на третю особу, закон, ситуацію та використовує словесні формули: «Згідно Інструкції, а саме п.56 Ви повинні...», «Згідно Конституції України Ви маєте право...» і т.ін.

Якщо патрульний розуміє, що брехня (перекручування інформації) з іншого боку не припиняються, то йому дозволяється застосовувати свої методи маніпуляції які будуть ефективні саме в той момент. До них відносять:

- метод маніпуляції почуттями провини чи образи;

- метод схильності;
- метод просування через медиаторів;
- метод інформаційної хвилі;
- метод логічного ланцюга;
- метод «зламаної платівки» тощо [2].

Окрім вище згаданих методів, поліцейський може застосовувати сугестивні технології, які передбачають активний та пасивний захист. Пасивний захист передбачає утримання поліцейським своїх власних спонтанних реакцій. При такому захисті правоохоронець може тактовно, стримано й несподівано для маніпулятора мовчати; "не звернути уваги" на нього, зробити вигляд, що не розчув; довго заповнювати документи, примушувати співбесідника розписуватися в кожному; формально погодитись на пропозиції маніпулятора, але з обмовкою, що буде зроблено тільки те, що залежить від адресата маніпулювання [3].

При використанні пасивного захисту патрульному слід постійно зберігати самовладання. При цьому, поліцейський повинен оволодіти мистецтвом тримати паузу, що допоможе швидше заспокоїтися, зосередитися, знайти належну відповідь.

Активний захист на меті має викрити маніпулятора та зманіпулювати ним самим. Допоможуть в цьому прийоми:

- зменшення темпу й ритму маніпулятивного впливу;
- виведення зі стану стійкої емоційної рівноваги іншої сторони;
- сприяння «самовикриттю» маніпулятора;
- контрнаступу «маніпуляція на маніпуляцію» [2].

Як висновок, слід сказати, що поліцейський майже кожного дня при виконанні своїх службових обов'язків зустрічається з так званим «емоційним шантажем» з боку пересічних громадян у конфліктах. З часом такий шантаж може призвести до професійного вигорання працівника та зменшити ефективність роботи в рази. Для того, щоб протидіяти таким шантажам (маніпуляціям) поліцейський повинен засвоїти прості правила активного та пасивного захисту, які допоможуть ефективно вирішувати конфлікти та підвищать його стійкість до емоційних перевантажень.

Список використаних джерел:

1. Конфлікт, його структура та причини виникнення, реагування на конфліктну поведінку Режим доступу/ [Електронний ресурс]: http://pidruchniki.com/14210923/psihologiya/konflikt_yogo_struktura_prichini_viniknennya_reaguvannya_konfliktnu_povedinku_pratsivnika

2. Психологічний захист Режим доступу/ [Електронний ресурс]: <http://megasite.in.ua/19556-psihologichniij-zahist-chastina-2manipulyuvannya-hronichniij-stres-profesijjne-vigoryannya.html>

3. Сугестивні технології маніпулятивного впливу Режим доступу/ [Електронний ресурс]: http://pidruchniki.com/10400511/psihologiya/pasivniy_aktivniy_zahist_vid_manipulyuvannya

Мотиль Віктор Іванович, доцент кафедри адміністративних та цивільно-правових дисциплін прикарпатського факультету НАВС, кандидат юридичних наук, підполковник поліції

***~ АДМІНІСТРАТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ
ПОЛІЦІЇ І КОНВЕНЦІЯ РАДИ ЄВРОПИ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ
ЛЮДИНИ І ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД ~***

Дотримання законності та прав людини у діяльності національної поліції полягає у знанні та виконанні значної кількості положень нормативно-правових актів, які визначають повсякденну діяльність працівників поліції. При цьому міжнародно-правові засади цих принципів рядовим поліцейським відомі менше, хоча вони мають важливе значення у визначенні пріоритетів поліційної діяльності.

Одним із найважливіших міжнародних стандартів прав людини, які мають велике значення для поліційної діяльності є Конвенція Ради Європи про захист прав людини і основоположних свобод, прийнята у 1950 році та ратифікована в Україні з 1997 року. Ця конвенція та протоколи до неї, які розширюють її зміст та є її невід'ємною частиною, важлива передусім тим, що вона встановлює конкретний механізм гарантування та захисту тих прав, що вміщені у документі [1].

Основною ланкою захисту прав людини за Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод є Європейський суд з прав людини, рішення якого обов'язкові для публічної влади та судочинства кожної з держав, що ратифікували зазначену конвенцію. Звернення до Європейського суду з прав людини можливе після проходження національних судових інстанцій, його може ініціювати особа, що вважає свої права за конвенцією порушеними неправомірними діями (бездіяльністю) органів влади.

Додатковим інструментом виконання Конвенції є прийнятий Закон України "Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини", який встановлює гарантії та процедуру виконання

кожного рішення, прийнятого зазначеною міжнародною судовою інстанцією та вимагає від органів публічної влади діяти з дотриманням стандартів, визначених у конвенцію, щоб мінімізувати випадки звернення українських громадян до Європейського суду з прав людини. Україна є однією з держав, що утримують негативну першість за кількістю звернень про порушення прав людини, що свідчить про необхідність на всіх рівнях органів публічної влади вивчати вимоги Конвенції та виконувати їх приписи [2].

Конвенція містить коло прав людини, що перетинаються із адміністративною діяльністю органів влади, оскільки саме для захисту прав людини від їх зловживань вона і започаткована.

Значна група прав людини та стандартів їх забезпечення, визначених Конвенцією, прямо стосується адміністративної діяльності органів поліції. Це право на життя (стаття 2 та протокол 6 до Конвенції), заборона катування (стаття 3), право на свободу та особисту недоторканність (стаття 5), право на справедливий суд (стаття 6), право на відсутність покарання без закону (стаття 7), право на повагу до приватного і сімейного життя (стаття 8), свобода думки, совісті і релігії (стаття 9), свобода вираження поглядів (стаття 10), свобода зібрань та об'єднання (стаття 11), право на ефективний засіб юридичного захисту (стаття 13), заборона дискримінації (стаття 14), право власності (стаття 1 протоколу 1 до Конвенції), відсутність подвійного покарання за одне діяння (протокол 7 до Конвенції), забезпечення вільних виборів (стаття 3 протоколу 1 до Конвенції).

Практично усі з наведених прав у Конвенції відповідають положенням Конституції України і їх порушення у діяльності працівників поліції є одночасним порушенням Основного закону України, проте деякі норми розкривають права людини по особливому, тому їх знання та застосування для працівників поліції обов'язкове.

Вивчення Конвенції та практики Європейського суду з прав людини щодо України дозволяє наголосити на особливому значенні дотримання у діяльності поліції громадської безпеки положень статей 3 та 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Положення статті 3 Конвенції забороняють катування або нелюдське чи принижуюче гідність, поводження або покарання. Щодо діяльності органів поліції практика Європейського суду з прав людини за цією статтею передбачає неприпустимі дії під час затримання особи та її утримування у місцях несвободи, підпорядкованих поліції. Так, спецзасоби при затриманні та утримуванні у названих ситуаціях не можуть бути використані з метою заподіяння травм та приниження; застосування сили може бути лише при затриманні або при намаганні втечі, його міра має бути не більшою, ніж це

потрібно; умови тримання у місцях несвободи мають бути такими, щоб їх не можна було оцінити як нелюдські чи принижуючі гідність. Головним же правилом статті 3 Конвенції є відсутність тиску чи завдання фізичних страждань (катування) у органах внутрішніх справ.

Стаття 5 Конвенції встановлює гарантії права на свободу та особисту недоторканність, причому її зміст повною мірою стосується можливих зловживань з боку правоохоронних органів держави.

Щодо діяльності органів поліції практика Європейського суду з прав людини за цією статтею передбачає, що позбавлення особистої свободи (затримання, взяття під варту чи інше обмеження свободи пересування) можливе лише у випадках, передбачених законом:

- законне ув'язнення особи після засудження її компетентним судом;
- законний арешт або затримання особи за невиконання законного припису суду або для забезпечення виконання будь-якого обов'язку, встановленого законом;
- законний арешт або затримання особи, здійснене з метою допровадження її до компетентного судового органу за наявності обґрунтованої підозри у вчиненні нею правопорушення або якщо обґрунтовано вважається необхідним запобігти вчиненню нею правопорушення чи її втечі після його вчинення;
- затримання неповнолітнього на підставі законного рішення з метою застосування наглядових заходів виховного характеру або законне затримання неповнолітнього з метою допровадження його до компетентного органу;
- законне затримання осіб для запобігання поширенню інфекційних захворювань, законне затримання психічнохворих, алкоголіків або наркоманів чи бродяг;
- законний арешт або затримання особи з метою запобігання її недозволеному в'їзду в країну чи особи, щодо якої провадиться процедура депортації або екстрадиції.

Слід наголосити, що підставою адміністративного затримання за цією статтею є обґрунтована підозра у вчиненні конкретною особою правопорушення або необхідність запобігти вчинення правопорушення.

Стаття 5 Конвенції також встановлює такі правила при обмеженні особистої свободи:

- особи мають бути негайно поінформовані зрозумілою для них мовою про підстави арешту (затримання) і обвинувачення, висунуті проти них;
- затримані у зв'язку з вчиненням правопорушення мають негайно постати перед суддею чи іншою посадовою особою, якій закон надає право здійснювати судову владу, їм має бути забезпечено розгляд справи судом

упродовж розумного строку або звільнення під час провадження;

- особи, свобода яких була обмежена, мають право ініціювати судове провадження щодо законності затримання;
- при неправомірному обмеженні особистої свободи потерпілі особи мають права на відшкодування завданої шкоди;
- слід також додержуватися процедур, встановлених національним законодавством щодо адміністративного затримання та тримання у спец установах поліції.

Для детальнішого розуміння практики застосування статей 3, 5 Конвенції доцільно знати не лише норми Конвенції, але і практику суду, відображену у його рішеннях, зокрема: Афанасьєв проти України, Білий проти України, Веренцов проти України, Гриненко проти України, Доронін проти України, Кобець проти України, Салов проти України, Тихонов проти України, Швидка проти України, Строган проти України та ін. [3].

Список використаних джерел:

1. Конвенція Ради Європи про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р.
2. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини // Закон України від 23 лютого 2006 р // Відомості Верховної Ради. – 2006. – № 30. – ст.60.
3. Організація роботи підрозділів превентивної діяльності Національної поліції: навчальний посібник / Кудря В.О., Лабунь А.В., Радзівон С.М., Феценко Л.О. та ін. / за ред. Кулікова В.А. – К.: «Освіта України», 2017. – 247 с.

Басс Вікторія Олександрівна, доцент кафедри адміністративної діяльності Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент, майор поліції

**~ ПРАВА ЛЮДИНИ ТА ЇХ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ЗА УМОВ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН ~**

Соціальна цінність людини може бути пізнана в процесі дослідження взаємовідносин її з суспільством та державою. З найдавнішого часу і до сьогодні ця проблема постійно викликає увагу дослідників. Актуальність її підкреслюється місцем і роллю особистості в політичному житті суспільства, характеристикою її прав, свобод і обов'язків. Цікавий і повчальний матеріал

про шляхи і форми пізнання проблеми взаємовідносин особи з державою та суспільством, виникнення та розвитку її прав, свобод та обов'язків дає нам історія. Важливими для дослідження є не тільки права людини, але й їх гарантії, розвиток демократії, законності, справедливості. Для сучасних політико-правових знань історія становлення і розвитку прав людини і гарантії їх здійснення були і залишаються бути сферою ідей і поглядів та теоретичних оцінок різних шкіл, напрямків, течій і ідеологій.

Виникнення прав і свобод людини можна відсліджувати з стародавніх часів. Структурно **різні історичні етапи** розуміння, закріплення та спроб забезпечення прав і свобод людини можна сформулювати:

а) в міфологічних уявленнях про людину та її права; б) в античний період розвитку суспільства; в) в умовах середньовіччя; г) в новий час; д) в ХХ столітті [1].

Конституція України в преамбулі закріплює прагнення Українського народу розвивати і зміцнювати демократичну, соціальну, правову державу. Розвиток держави і суспільства в цьому напрямку визначають актуальність питання чіткої регламентації в праві меж можливої діяльності суб'єктів правовідносин. Серед питань співвідношення суб'єктів в праві є завдання держави окреслити становище і межі людини і громадянина по відношенню до інших індивідів, колективів та спільнот, тобто визначити правовий статус людини і громадянина. Етимологічне розуміння поняття правового статусу (латинське status – означає становище, положення). Для нас це означає характеристику певного становища індивіда в суспільстві і державі. Воно може бути різним, регулюватися різними правовими нормами та мати різні характерні ознаки. В залежності від індивідуальних або типових ознак, що мають індивіди, як суб'єкти права, нормами права закріплюється повнота його правового положення або повна уніфікація, спеціалізація чи обмеження. Саме ці критерії покладені в основу розподілу правового статусу на певні види.

Розрізняють: **загальний або конституційний; спеціальний або родовий; індивідуальний**

правові статуси. Нас цікавить конституційний правовий статус людини і громадянина. В юридичній літературі трапляються **різні визначення правового статусу** особи. Так, Н.І. Матузов вважає, що правовий статус особи - це юридично закріплене становище особи в суспільстві. Інші вважають, що це поняття складається з соціально допустимих і необхідних можливостей особи не просто як індивіда, а як громадянина [2]. М.В. Вітрук визначає правовий статус як систему юридичних прав, свобод, обов'язків і законних інтересів в їх єдності, основу чи ядро її правового становища. Він же включає до структури правового

статусу правосуб'єктність, як елемент його необхідної передумови. Хоча в літературі є інші погляди щодо цього елемента в структурі правового статусу, нам здається, що правосуб'єктність є його підставою, тому що вона передбачає здатність суб'єкта мати права, обов'язки і можливість їх самостійно здійснювати. Враховуючи можливість вияву цієї категорії опосередковано, через правоздатність, дієздатність і деліктоздатність, стає зрозумілим неможливість існування правового статусу особи без цього елемента. Те саме можна сказати і про включення до елементів правового статусу юридичної відповідальності, яка пов'язана як з деліктоздатністю, так і з обов'язками, коли настає при їх невиконанні [3].

Слід враховувати необхідність включення до структури правового статусу юридичних гарантій, як фактора, що забезпечує його реальність і викликає зацікавленість кожної особи в реалізації прав і законних інтересів, виконанні юридичних обов'язків, їх захисту. Враховуючи вищенаведене, можна казати, що поняття правового статусу особи, складається з сукупності прав, законних інтересів та обов'язків особи, гарантій їх здійснення і захисту, а також місця особи в соціальній системі суспільства.

Таким чином, **правовий статус особи це юридичне закріплення положення людини і громадянина у сучасному суспільстві.**

Стосовно загального правового статусу у різних авторів немає єдиного розуміння відносно його структури. Найбільш повною вважається структура правового статусу, що включає наступні **елементи**: статусні правові норми і правові відносини; суб'єктивні права, свободи і юридичні обов'язки; громадянство; правові принципи і юридичні гарантії; законні інтереси; правосуб'єктність; юридична відповідальність.

Висновки. Підводячи загальний підсумок можна зробити такі висновки:

- 1) виникнення і розвиток права людини має давню історію і невід'ємне від історії виникнення і розвитку людини, як соціальної істоти;
- 2) на різних етапах розвитку суспільства права і свободи людини мають різний зміст;
- 3) змістовно найбільш повного обсягу права і свободи особистості набувають в умовах громадянського суспільства і формальної рівності;
- 4) сучасна характеристика і зміст прав і свобод людини і громадянина вбирають в себе значну частину можливостей і характеризуються відповідним рівнем соціального життя в сучасній державі і громадянському суспільстві.

Основні права і свободи людини і громадянина слід розглядати, як конституційно закріплені можливості людини забезпечувати свої інтереси. Ці можливості можна групувати по різних підставах. Зміст кожного

суб'єктивного права характеризується тими юридичними гарантіями, що дають можливість забезпечити їх повну реалізацію.

Список використаних джерел:

1. Андрущенко В., Губерський Л., Михальченко М. Культура. Ідеологія. Особистість. Методологічно-світоглядний аналіз. К., 2002. – 577 с.
2. Міжнародна поліцейська енциклопедія: у 10 т. В.В.Коваленко, Ю.І.Римаренко, В.Я.Тацій, Ю.С.Шемшученко, С.Ф.Константинов та інші – К.: Атіка, 2011. Т.VII. Адміністративно-правове забезпечення поліцейської діяльності. – 1120 с.
3. Адміністративна (поліцейська) діяльність органів внутрішніх справ. Загальна частина: Підручник. Видання друге / За загальною редакцією Коваленка В.В., Римаренка Ю.І. Олефіра В.І., / Константинов С.Ф., Кузьмініх Г.Б. та ін. – К. : «Директ Лайн», 2012. – 816 с. (гриф МОН «Рекомендовано», лист № 1.4/18-Г-1811 від 24.10.2007).

Білик Вадим Миколайович, доцент кафедри адміністративної діяльності НАВС, кандидат юридичних наук, доцент, майор поліції

***~ ПОРУШЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА НА СВОБОДУ
ТА ОСОБИСТУ НЕДОТОРКАННІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЮ
ПОЛІЦІЄЮ В КОНТЕКСТІ ВИКОНАННЯ ПОСТАНОВ ПРО
НАКЛАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО СТЯГНЕННЯ У
ВИГЛЯДІ АДМІНІСТРАТИВНОГО АРЕШТУ ~***

З метою підвищення оперативності виконання постанов, а також забезпечення прав особи статтею 303 КУпАП закріплено строки, протягом яких постанова може бути звернута до виконання, іншими словами, передбачено строки давності виконання постанов. За загальним правилом постанова про накладення адміністративного стягнення не підлягає виконанню, якщо її не було звернуто до виконання протягом трьох місяців з дня винесення. Варто зазначити, що постанова вважається звернутою до виконання, коли орган (посадова особа), який її виніс, вручає або надсилає її копію відповідній особі або надсилає органу, уповноваженому безпосередньо її виконувати.

Якщо під час виконання постанови про накладення адміністративного стягнення у порушника або інших осіб виникають якісь питання, їх вирішує орган чи посадова особа, який виніс постанову. Порядок вирішення таких

питань КУпАП не врегульовано, хоча їх ініціаторами, як свідчить практика, можуть бути порушник, потерпілий або орган, що виконує постанову. В цих випадках звернення має бути розглянуто невідкладно і прийнято відповідне рішення.

В главах 26-33 КУпАП врегульовано порядок виконання постанов про накладення окремих адміністративних стягнень, а також постанов в частині відшкодування майнової шкоди.

Виконання постанови про застосування найсуворішого адміністративного стягнення адміністративного арешту покладається на органи Національної поліції. Така постанова виконується негайно після її винесення.

Також, змісту статті 327 КУпАП, впливає, що осіб, підданих адміністративному арешту, тримають під вартою в місцях, що їх визначають органи Національної поліції.

Термін відбуття покарання рахується з моменту затримання, а відбування адміністративного арешту провадиться за правилами, встановленими законами України [1].

Разом з тим статтею 303 КУпАП регламентовано, що не підлягає виконанню постанова про накладення адміністративного стягнення, якщо її не було звернуто до виконання протягом трьох місяців з дня винесення. В разі зупинення виконання постанови відповідно до статті 291 цього Кодексу перебіг строку давності зупиняється до розгляду скарги. У разі відстрочки виконання постанови відповідно до статті 301 цього Кодексу перебіг строку давності зупиняється до закінчення строку відстрочки.

Таким чином вказаною нормою закону визначено строк, протягом якого можливе виконання постанови про накладення адміністративного стягнення.

Крім того, в науково-практичному коментарі, за загальною редакцією С.В. Петкова та С.М. Морозова [2], містяться рекомендації щодо статті 303 КУпАП з яких слідує, що дана стаття визначає термін, протягом якого потрібно здійснити усі дії, необхідні для реалізації останньої стадії провадження у справах про адміністративні правопорушення, і після закінчення якого постанова про накладення адміністративного стягнення вже не підлягає виконанню, і цей термін становить три місяці з моменту винесення постанови. На підтвердження того, що суди України при розгляді справ у порядку виконання постанов про накладення адміністративного стягнення у вигляді адміністративного арешту застосовують давність виконання постанови і припиняють виконання постанов про накладення адміністративного стягнення у вигляді адміністративного арешту у разі якщо вони фактично не виконані в тримісячний строк з дня винесення, можна

навести приклад постанови Ужгородського міськрайонного суду Закарпатської області від 06.07.2017 року № 308/11067/16-п зареєстрованої в ЄДРСР за номером № 67759729 [3].

Стаття 7 КУпАП говорить, що ніхто не може бути підданий заходу впливу в зв'язку з адміністративним правопорушенням інакше як на підставах і порядку встановленому законом [1]. З аналізу Єдиного державного реєстру судових рішень виходить, що порядок виконання постанов про накладення адміністративних стягнень у вигляді адміністративного арешту, щодо різних осіб за однакових юридичних обставин різний, що в свою чергу породжує недовіру до органів влади замість виховання особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, в дусі додержання законів України, поваги до правил співжиття, а також запобігання вчиненню нових правопорушень як говорить стаття 23 КУпАП [1].

Адже через різне розуміння судами терміну «звернуто до виконання», справи вище вказаної категорії у правозахисній практиці розглядаються по-різному, а саме:

- одні суди під терміном «звернуто до виконання» розуміють саме факт направлення в тримісячний строк постанови про накладення адміністративного стягнення у вигляді адміністративного арешту органу-виконавцю, якщо постанову було направлено вчасно, то при розгляді справ в порядку виконання; за наявності фактично невиконаної в тримісячний термін постанови, дані суди відмовляють у застосуванні давності виконання постанови. На підтвердження можна навести постанову Баранівського районного суду Житомирської області від 09.06.2015 року № 273/1012/14-п зареєстрованої в ЄДРСР за номером № 45878076 [4]; постанову Баранівського районного суду Житомирської області від 08.06.2015 року № 273/974/14-п зареєстрованої в ЄДРСР за номером № 46313529 [5]. Виходить, що, якщо постанову направлено органу-виконавцю в тримісячний строк, то її можна виконати і через 10-50 років, що є повним абсурдом, адже навіть в кримінальному судочинстві є строки виконання;

- інші суди під терміном «звернуто до виконання» розуміють усі дії виконавчого характеру, необхідні для реалізації останньої стадії провадження, зокрема, безпосередньо суди повинні не лише своєчасно надсилати постанови органу-виконавцю, а й здійснювати контроль за правильним виконанням постанови, та здійснювати вирішення всіх питань, які пов'язані з виконанням постанови, і якщо в тримісячний строк постанову фактично не виконано, то при розгляді справ в порядку виконання, дані суди виносять рішення про те, що дані постанови не підлягають виконанню за строками давності. На підтвердження можна навести постанову

Ужгородського міськрайонного суду Закарпатської області від 06.07.2017 року № 308/11067/16-п зареєстрованої в ЄДРСР за номером № 67759729 [3].

Вважаємо, що приймаючи рішення, деякі суди першої інстанції неправильно застосовують норми процесуального права, а тому постанови є незаконними та необґрунтованими, тому що твердження суддів «що законом не визначені строки виконання постанов про накладення адміністративного стягнення» повністю нівелює наявність статті 303 КУпАП, а також робить наявність статті 301 КУпАП недоцільною, адже навіть тоді, у разі наявності обставин які унеможливають або ускладнюють виконання, надавати відстрочку на виконання постанови, коли ніяких термінів на її виконання на думку суддів немає. Також деякі судді невірно розуміють терміни «звернуто до виконання», що є ключовим в статті 303 КУпАП, адже зміст діяльності із звернення до виконання це не лише своєчасне надсилання постанови органу-виконавцю, а й здійснення контролю за правильним виконанням постанови та вирішення всіх питань, які пов'язані з виконанням постанови, тобто в тримісячний термін повинні бути вирішені всі питання необхідні для реалізації останньої стадії виконання постанови, якщо цього не зроблено виконання постанови має бути припинено. Опираючись на вище наведене, вважаємо, що деякі судді порушують одне з основних конституційних прав, а саме: право на свободу та особисту недоторканність, оскільки дозволяють застосувати щодо правопорушників адміністративний арешт з порушенням порядку його виконання. Стаття 29 Конституції говорить, що *Кожна людина має право на свободу та особисту недоторканність. Ніхто не може бути заарештований або триматися під вартою інакше як за вмотивованим рішенням суду і тільки на підставах та в порядку, встановлених законом* [6].

В усіх подібних випадках видання постанов стаття 303 КУпАП застосовується в сукупності з іншими статтями КУпАП, але саме вона є ключовою при прийнятті рішення у справах даної категорії, і саме через відсутність офіційного роз'яснення терміну «звернуто до виконання» суди першої інстанції за юридично однакових обставин (наявність фактично невиконаної в тримісячний термін постанови про накладення адміністративного стягнення в вигляді адміністративного арешту) виносять зовсім протилежні рішення, що в ряді випадків, призводить до грубого порушення конституційного права громадян України на свободу та особисту недоторканність.

Виходячи, з вищевикладеного, приходимо до висновку, що *давність виконання* – це визначений термін, протягом якого потрібно здійснити усі дії, необхідні для реалізації останньої стадії провадження у справах про

адміністративні правопорушення, і після закінчення якого постановою про накладення адміністративного стягнення вже не підлягає виконанню.

Обов'язок звернення до виконання постанови лежить на органі (посадовій особі), що виніс постанову. Внаслідок безвідповідального ставлення до своїх обов'язків орган (посадова особа), що повинен звернути постанову до виконання, може пропустити перебіг строку і не звернути постанову до виконання. Таким строком, згідно із статтею 303 КУпАП є три місяця. Цей термін починає відраховуватися з моменту винесення постанови (згідно зі статті 299 КУпАП). Копія постанови протягом трьох днів вручається або висилається особі, щодо якої її винесено.

Однак законодавством передбачено, що перебіг строку давності може зупинятися:

1) у випадку зупинення виконання постанови в зв'язку з поданням скарги прокурором у випадках, передбачених частиною 5 статті 7 КУпАП, особою, щодо якої її винесено, а також потерпілим (статті 287 та 291 КУпАП);

2) у випадку зупинення виконання постанови у зв'язку з відстрочкою виконання постанови (стаття 301 КУпАП).

У першому випадку перебіг строку давності поновлюється після розгляду скарги, якщо скаргу залишено без задоволення.

У другому випадку перебіг строку давності поновлюється після усунення усіх обставин, що ускладнюють виконання постанови про накладення адміністративного стягнення, але не пізніше ніж через місяць. Рішення щодо відстрочки виконання постанови приймає орган, який виносить постанову. З моменту, який зазначено в рішенні про відстрочку, і поновлюється перебіг строку давності.

У випадку, коли строк – три місяця – з дня винесення постанови пройшов, а постановою не була звернена до виконання, то усі дії виконавчого характеру припиняються і постановою вже не підлягає виконанню.

Таким чином на момент розгляду справи зазначені строки закінчились. Будь-яке поновлення, продовження чи зупинення перебігу таких строків КУпАП не передбачено.

Список використаних джерел:

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 груд. 1984 р. Відомості Верховної Ради УРСР від 18.12.1984. № 51. Ст. 1122.
2. Науково-практичний коментар Кодексу України про адміністративні правопорушення. За заг. ред. С.В. Петкова та С.М. Морозова. К. : «Центр учбової літератури», 2012 р. 1248 с.

3. Постанова Ужгородського міськрайонного суду Закарпатської області від 06.07.2017 р. № 308/11067/16-п зареєстрованої в ЄДРСР за номером № 67759729. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/67759729>.

4. Постанова Баранівського районного суду Житомирської області від 09.06.2015 р. № 273/1012/14-п зареєстрованої в ЄДРСР за номером № 45878076. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/45878076>.

5. Постанова Баранівського районного суду Житомирської області від 08.06.2015 р. № 273/974/14-п зареєстрованої в ЄДРСР за номером № 46313529. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/46313529>.

6. Конституція України від 28.06.1996. Відомості Верховної Ради України від 23.07.1996. № 30. ст. 141.

Аганін Богдан Юрійович, здобувач наукового ступеня доктора філософії (кандидата наук) кафедри адміністративної діяльності НАВС

Науковий керівник: **Басс Вікторія Олександрівна**, доцент кафедри адміністративної діяльності Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент, майор поліції

~ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ: ВИКОРИСТАННЯ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ ~

Вживання алкоголю, наркотичних та інших речовин, що впливають реакцію водіїв, вважається одним з ключових чинників вчинення дорожньо-транспортних пригод з тяжкими наслідками. Світовий досвід доводить ефективність застосування дорожньою поліцією стаціонарних пунктів тверезості водіїв, як захід зниження дорожньо-транспортного травматизму, однак на шляху їх запровадження – вичерпність причин зупинки працівниками поліції транспортних засобів згідно чинного законодавства.

Українська проблематика та статистика ДТП через нетверезих водіїв

Набувають поширення рейди з виявлення нетверезих водіїв, особливо у районах потенційного скупчення можливих правопорушників (нічні клуби, дискотеки, зони відпочинку) або на в'їздах до міст, коли зупинці та перевірки на стан сп'яніння піддаються водії всіх транспортні засоби. Такі експрес-перевірки серед водіїв, коли весь потік транспорту зупиняють полісмени і кожен водій має «дунути» у алкотестер, поширені у Фінляндії, а у Італії чергування проводять спільно поліцейські та медики у спеціальних

мобільних центрах. Відразу після запровадження такої практики у 2008 році під час рейдів у приміській зоні Верони виявилось, що у половини водіїв вміст алкоголю перевищував допустиму в Італії норму 0,5 проміле, а 30% водіїв були під дією наркотиків – кокаїну чи марихуани, окремо чи спільно з алкоголем [1].

Закордонний досвід контролю за тверезістю водіїв

Віденська конвенція про дорожній рух 1968 року передбачає наявність національних норм з контролю за вмістом алкоголю у крові водіїв: «У національному законодавстві мають бути передбачені спеціальні положення, що стосуються водіння під дією алкоголю, а також допустимий законом рівень вмісту алкоголю у крові, а у відповідних випадках – у повітрі, яке видихається, перевищення якого є несумісним з керуванням транспортним засобом. У всіх випадках максимальний рівень вмісту алкоголю у крові у відповідності з національним законодавством не має перевищувати 0,50 г чистого алкоголю на літр крові або 0,25 мг на літр повітря, що видихається».

Загалом по Євросоюзу понад 30% аварій відбувається через нетверезих водіїв, тож цьому питанню приділяється суттєва увага: законодавство європейських країн передбачає кримінальну та адміністративну відповідальність за керування транспортними засобами у стані алкогольного сп'яніння, в залежності від вмісту алкоголю у крові або у повітрі, що видихається [2].

У Чехії, Словаччині, Угорщині та Румунії діє так звана «нульова толерантність» – навіть 0,2 проміле алкоголю в крові вважається порушенням. У Польщі діє аналогічна українській мінімально допустима норма вмісту алкоголю в крові – 0,2 проміле, за вміст від 0,2 до 0,5 проміле передбачено адміністративну відповідальність (штраф до 1200 євро), понад 0,5 проміле – встановлено кримінальну відповідальність.

При цьому санкція за це кримінальне правопорушення, крім штрафу та позбавлення права керування транспортним засобом, також передбачає і позбавлення волі на строк до 2-х років. Така ж мінімальна норма 0,2 проміле діє у Норвегії, тут санкції були дещо меншими, однак якщо раніше це були штраф чи 2-місячний арешт, то нещодавно термін утримання під вартою збільшили до року.

У Німеччині, Іспанії, Італії, Фінляндії та низці інших країн Європи допустима норма складає 0,5 проміле, однак разом з тим у цих країнах діє низка додаткових норм з контролю за вживанням водіями алкоголю. Наприклад, у Фінляндії це «нульова толерантність» для осіб у віці до 21 року. У разі перевищення допустимої норми водія відвозять до поліцейської

дільниці і порушник може отримати покарання від 360 євро штрафу до 2 років ув'язнення з позбавленням права керувати автомобілем.

Разом з тим у восьми країнах ЄС дозволяється досить високий рівень оп'яніння – 0,8 г алкоголю на літр крові, однак і контроль та відповідальність за їх перевищення ще більш жорсткіші. Так, у Британії діють найвищі у ЄС штрафи – до 7,2 тисяч євро. За статистикою, за минулі 10 років запровадження таких високих штрафів дозволило скоротити кількість смертей у ДТП через нетверезих водіїв на 6 тисяч осіб.

У Франції, де за статистикою понад 40% ДТП відбувається через керування транспортним засобом у стані сп'яніння, водіїв зобов'язали мати з собою набори для перевірки на алкоголь, і у разі їх відсутності поліція накладає штраф. Також на додачу до штрафу передбачається запровадити покарання у вигляді тюремного ув'язнення на строк від 2 місяців до 2 років.

З початку 2017 року арешт на термін до одного року очікує нетверезих водіїв у Литві. У разі виявлення вмісту алкоголю понад 1,5 проміле водія буде доставлено у мед заклад для проведення аналізу крові, і у разі підтвердження тесту настає вже кримінальна відповідальність. Розмір штрафу може сягати однієї тисячі євро, також передбачено позбавлення водійських прав на термін до 10 років.

Зустрічаються у окремих країнах і покарання у вигляді конфіскації автотранспорту: наприклад, у Данії у разі, якщо водія тричі затримали за нетверезе водіння. Така ж норма, на додачу до штрафу за перше порушення у еквіваленті 12,5 тисяч доларів, позбавлення прав на три роки та тюремного строку до двох років діє і у Білорусі – у разі повторного порушення протягом року. За першу половину 2017 року нетверезих водіїв було конфісковано понад 400 автомобілів, до того ж конфіскації підлягає транспортний засіб, навіть якщо він знаходиться не у власності водія, якого затримали [3].

Список використаних джерел:

1. Статистичні дані Національної поліції про кількість ДТП – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://forinsurer.com/news/17/10/18/35590>.
2. Про внесення змін до деяких законів щодо перевірки водіїв транспортних засобів на стан сп'яніння: Проект Закону від 10.07.2017 р. №6679.

Бабенко Діана Володимирівна курсант 201 навчальної групи ННІ № 3 НАВС, рядовий поліції

Науковий керівник: **Комаринська Юлія Борисівна**, заступник директора ННІ № 3 НАВС з навчально-методичної та наукової роботи, кандидат юридичних наук, доцент, підполковник поліції

~ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНІЙ ПОЛІЦІЇ ~

Дотримання права та свобод людини є невід'ємною складовою діяльності всіх підрозділів Національної поліції України.

Права людини – це комплекс природних і непорушних свобод і юридичних можливостей, обумовлених фактом існування людини в цивілізованому суспільстві.

Свобода — юридична можливість людини поводитись відповідно до своїх волевиявлень, тобто робити все, що бажається, але тільки те, що не заборонено законом і не спричиняє невинуватної шкоди правам і свободі інших людей. Абсолютна свобода — це свобода робити все, що бажається, дійсна правова свобода — свобода робити все, що подобається, але без шкоди свободі і правам інших людей. Завдання права полягає в тому, щоб свободу всіх увести в розумні справедливі рамки.

Право виступає мірою свободи і зміст його в тому, щоб узгодити свободу окремої людини зі свободою інших членів суспільства, дотримуючись принципу рівності. Право виступає як засобом забезпечення свободи, так і істотним засобом обмеження неузгоджених з суспільними потребами і уявленнями людей про добро і справедливість рівня свободи й обсягу влади. Встановлювані заборони й обмеження повинні бути доцільними з погляду гарантій свободи, а отже, і справедливими.

Права людини мають природну сутність і є невід'ємними від індивіда, вони позатериторіальні і позанаціональні, існують незалежно від закріплення в законодавчих актах держави, є об'єктом міжнародно-правового регулювання та захисту [1].

Протягом 2014-2015 років відбулась низка концептуальних змін в принципах діяльності та структурі органів й підрозділів системи МВС. З 4 липня 2015 року в Києві почали працювати новостворені підрозділи патрульної поліції, котрі протягом року були запущені в 32 містах України, особовий склад цих підрозділів налічує більше 13 тисяч поліцейських. 93% нових патрульних раніше ніколи не працювали в міліції. Їх відібрали на

основі великого конкурсу, вони пройшли навчання протягом трьох місяців. Але головним була зміна пріоритетів: патрульна поліція була спрямована на захист прав та інтересів людини [2].

У статтях 1, 2 Закону «Про Національну поліцію» закладені концептуальні основи для формування нового, людиноцентристського мислення поліцейського. Так, вказано, що Національна поліція України (далі – поліція) – це центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки й порядку. А серед завдань поліції окремо наголошено на тому, що завданнями поліції є надання поліцейських послуг у сферах: забезпечення публічної безпеки та порядку; охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства й держави. Та тільки третє місце за значимістю посідає завдання щодо протидії злочинності [3, с. 13].

На сьогодні у структурі Національної поліції існує управління забезпечення прав людини Національної поліції України забезпечує дотримання прав і свобод людини працівниками поліції під час виконання їхніх службових обов'язків, а також контроль за роботою органів і підрозділів поліції з питань охорони затриманих за підозрою, затриманих під вартою та засуджених осіб.

Серед основних функцій Управління забезпечення прав людини НПУ: вивчення та аналіз проблемних питань у діяльності органів поліції стосовно дотримання прав людини та подання пропозицій щодо вдосконалення нормативно-правової бази у цій галузі; організація та проведення навчально-освітніх заходів та науково-методичне супроводження діяльності поліції щодо забезпечення прав людини; перевірка дотримання прав людини в діяльності підрозділів ГУНП та участь у незалежних службових розслідуваннях порушень прав людини; забезпечення взаємодії з державними, міжнародними та національними неурядовими організаціями (ООН, Рада Європи, ОБСЄ та інші), правозахисними організаціями, інститутами громадянського суспільства в сфері дотримання прав людини тощо [4].

Список використаних джерел:

1. Права людини. Векіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B0_%D0%BB%D1%8E%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D0%B8.

2. Захаров Є. МВС та права людини. URL: <https://helsinki.org.ua/mvs-ta-prava-lyudyny-e-zaharov/>

3. Права людини в діяльності української поліції – 2015. Науково-практичне видання / Упоряд. Крапивін Є.О. – К. : Асоціація УМДПЛ, 2016 р. – 408 с.

4. Національна поліція України оголосила конкурс на заміщення вакантних посад в Управлінні забезпечення прав людини. Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. URL: <http://www.ombudsman.gov.ua/ua/all-news/pr/10316-la-natsionalna-politsiya-ukraini-ogolosila-konkurs-na-zamischennya-vakan/>

~ ЗМІСТ ~

<i>П.І.П. учасника</i>	<i>Тема наукової доповіді</i>	<i>Стор.</i>
Андреев Дмитро Володимирович	<i>ОСОБЛИВОСТІ КОМУНІКАЦІЙНИХ ПІДХОДІВ ДО ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ У РАЗІ ЗАЛУЧЕННЯ ІНТЕРНЕТ- РЕСУРСІВ</i>	3
Комаринська Юлія Борисівна	<i>ДОТРИМАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ, ПІД ЧАС ОГЛЯДУ МІСЦЯ ПОДІЇ</i>	6
Крищенко Андрій Євгенійович	<i>НОРМАТИВНІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА ГРОМАДЯН НА МИРНІ ЗІБРАННЯ</i>	8
Куліков Володимир Анатолійович	<i>АЛГОРИТМИ ДІЙ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ПРИ РЕАГУВАННІ НА СІМЕЙНО- ПОБУТОВІ КОНФЛІКТИ</i>	11
Панченко Євгеній Вікторович	<i>ДОТРИМАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ ПРАЦІВНИКАМИ ПІДРОЗДІЛІВ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ</i>	18
Костюк Володимир Леонідович	<i>ФАКТОРИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА РІВЕНЬ ПРАВОПОРУШЕНЬ СЕРЕД ДІТЕЙ</i>	20
Сюравич Валерій Григорович	<i>ЗАХИСТ ПРАВ ДІТЕЙ У КОНТЕКСТІ РЕФОРМУВАННЯ ТА УДОСКОНАЛЕННЯ ЮВЕНАЛЬНОЇ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ</i>	24
Кудря Віталій Олександрович	<i>ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ У ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ</i>	30
Жук Олена Миколаївна	<i>ПРОТИДІЯ НАСИЛЬСТВУ В СІМ'І ЩОДО ДІТЕЙ ОРГАНАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ</i>	32
Радзівон Сергій Миколайович	<i>ПОРЯДОК ЗАСТОСУВАННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ЗАХОДІВ ПРИМУСУ</i>	35
Куценко Дмитро Володимирович	<i>КОНЦЕПЦІЯ ПУБЛІЧНО-СЕРВІСНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ</i>	42
Мозоль Вікторія Василівна	<i>ЗАХИСТ ДІТЕЙ ВІД ЖОРСТОКОГО ПОВОДЖЕННЯ ТА НАСИЛЬСТВА В СІМ'І</i>	44

Литвин Вікторія Василівна	<i>ПРОТИДІЯ МАНІПУЛЯЦІЯМ В РОБОТІ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО</i>	50
Мотиль Віктор Іванович	<i>АДМІНІСТРАТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ І КОНВЕНЦІЯ РАДИ ЄВРОПИ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ І ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД</i>	53
Басс Вікторія Олександрівна	<i>ПРАВА ЛЮДИНИ ТА ЇХ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗА УМОВ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН</i>	56
Білик Вадим Миколайович	<i>ПОРУШЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА НА СВОБОДУ ТА ОСОБИСТУ НЕДОТОРКАНИСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЮ ПОЛІЦІЄЮ В КОНТЕКСТІ ВИКОНАННЯ ПОСТАНОВ ПРО НАКЛАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО СТЯГНЕННЯ У ВИГЛЯДІ АДМІНІСТРАТИВНОГО АРЕШТУ</i>	59
Аганін Богдан Юрійович	<i>ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ: ВИКОРИСТАННЯ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ</i>	64
Бабенко Діана Володимирівна	<i>ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНІЙ ПОЛІЦІЇ</i>	67